

A Poroszlói szikések (HUBN20035) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve

Eger, 2019.

Készítette:
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság

Elérhetőségei:
Postacím: Eger 3304, Sánc u. 6.
Tel: 36-412-571; Fax: 36-412-791
e-mail: titkarsag@bnpi.hu
honlap: www.bnpi.hu

Felelős tervező:
Schmotzer András

Közreműködő kutatási partner:
Bioaqua-Pro Kft. (Debrecen)
e-mail: info@bioaquapro.hu
honlap: www.bioaquapro.hu

Közreműködő szakértők:
Dr. Barina Zoltán
Borbáth Péter
Dr. Gulyás Gergely
Ferenc Attila
Dr. Kiss Béla
Dr. Müller Zoltán
Schmotzer András
Sasvári János
Tóth László

Térképeket készítette:
Kalmár Zsuzsanna

Fotókat készítette:
Schmotzer András

Tartalomjegyzék

I. A Natura 2000 fenntartási terv	5
1. <i>A terület azonosító adatai</i>	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	6
1.4.1. <i>Jelölő élőhelyek</i>	6
1.4.2. <i>Jelölő fajok</i>	6
1.5. Érintett települések	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások	7
1.7.1. <i>Természetvédelmi kezelési terv</i>	7
1.7.2. <i>Településrendezési eszközök (Országos rendezési tervkataszter szerint)</i>	7
1.7.3. <i>Közzet erdőtervek és üzemtervek</i>	7
1.7.4. <i>Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek</i>	8
1.7.5. <i>Halgazdálkodási tervek</i>	8
1.7.6. <i>Vízgyűjtő-gazdálkodási terv</i>	8
2. <i>Veszélyeztető tényezők</i>	8
3. <i>Kezelési feladatok meghatározása</i>	12
3.1. <i>Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése</i>	12
3.1.1. <i>Fő célkitűzések</i>	13
3.1.2. <i>További célok</i>	13
3.2. <i>Kezelési javaslatok</i>	13
3.2.1. <i>Élőhelyek kezelése</i>	14
3.2.1.1. <i>KE-1 kezelési egység: Szikes puszták és löszgyepek</i>	16
3.2.1.2. <i>KE-2 kezelési egység: Szántóterületek</i>	20
3.2.1.3. <i>KE-3 kezelési egység: Elszántott gyepszegélyek</i>	22
3.2.1.4. <i>KE-4 kezelési egység: Csatornák, árkok, erdőterületek</i>	25
3.2.2. <i>Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés</i>	27
3.2.3. <i>Fajvédelmi intézkedések</i>	27
3.2.4. <i>Kutatás, monitorozás</i>	28
3.2.5. <i>Mellékletek</i>	29
3.3. <i>A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében</i>	31
3.3.1. <i>Agrártámogatások</i>	31
3.3.2. <i>Pályázati források</i>	33
3.4. <i>A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja</i>	33
3.4.1. <i>Felhasznált kommunikációs eszközök</i>	34
3.4.2. <i>A kommunikáció címzettjei</i>	34
3.4.3. <i>Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel</i>	35
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	36
1. <i>A tervezési terület alapállapot jellemzése</i>	37
1.1. <i>Környezeti adottságok</i>	37
1.1.1. <i>Éghajlati adottságok</i>	37
1.1.2. <i>Vízrajzi adottságok</i>	37
1.1.3. <i>Talajtani adottságok</i>	37
1.2. <i>Természeti adottságok</i>	37
1.2.1. <i>A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek</i>	39
1.2.2. <i>A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok</i>	44
1.2.3. <i>A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok</i>	44
1.2.4. <i>A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok</i>	45

1.3.	Területhasználat	47
1.3.1.	<i>Művelési ág szerinti megoszlás</i>	47
1.3.2.	<i>Tulajdoni viszonyok</i>	47
1.3.3.	<i>Területhasználat és kezelés</i>	48
2.	Felhasznált irodalom	54
3.	Térképek	56
4.	Fotódokumentáció	65
5.	Összefoglaló a 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról a Natura 2000 fenntartási tervek Agrártámogatások fejezetéhez	67

I. A Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve és típusa:	Poroszlói szikesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
-----------------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20035
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	917,89 hektár
--------------------------------	---------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek (kiemelt jelentőségű élőhely*)

- 1530* Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
- 6250* Síksági pannon löszgyepek

1.4.2. Jelölő fajok

- molnárgörény (*Mustela eversmannii*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Poroszló	Heves	877,53	95,60	8,05
Újlőrincfalva	Heves	40,36	4,40	0,84
Összesen:		917,89	100	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Átfedés (%)	Kapcsolódó jogszabály száma
védett természetvédelmi terület	258/TK/93	Hevesi Fűves Puszták	917,89	100	9/1993. (III. 9.) KTM rendelet

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Átfedés (%)	Kapcsolódó jogszabály száma
		Tájvédelmi Körzet			
különleges madárvédelmi terület	HUBN10004	Hevesi-sík	917,89	100	14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet
ökológiai hálózat	-	magterület	917,89	100	Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
		Összesen:	917,89	100	

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervét a többször módosított 9/1993. (III. 9.) KTM rendelethez 2. sz. melléklete tartalmazza. „Poroszlói szikések” megnevezéssel a Heves Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága a 196/1978 (XII.5.) határozattal helyi jelentőségű védett területté nyilvánította a tervezési területet. Az országos védettség kihirdetésével a helyi védett területi besorolás megszűnt.

1.7.2. Településrendezési eszközök (Országos rendezési tervkataszter szerint)

Település	Típus	Határozatszám
Poroszló	szabályozási terv és helyi építési szabályzat	18/2004. (IX.03.) rendelet
Poroszló	településszerkezeti terv	106/2004 (IX.02.) határozat

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Erdőtervezési körzet neve	Érintett települések (teljes körű felsorolás)	Aktuális erdőterület (ha) ¹	Erdőtervezés éve
Kiskörei körzet (törzskönyvi száma: 16/2008.) ²	Poroszló	3,21	2008. január 1. – 2017. december 31.

A Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal (továbbiakban: erdészeti hatóság) az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (továbbiakban: Evt.) 33. § (1) bekezdés a) pontjában, valamint az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról szóló 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet (továbbiakban: Vhr.) 6. számú mellékletében foglaltaknak

¹ Az adat a tervezési területtel átfedő területértéket mutatja (hektárban)

² http://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/105215/Kiskorei_korzet_erdoterve.pdf/ad0a13c3-be01-4f45-8ca8-21c9c7042707

megfelelően megkezdte a Kiskörei erdőtervezési körzetre vonatkozó igazgatási tevékenységét.

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A tájegységi vadgazdálkodási terv az agrárminiszter 11/2018. (VII. 3.) AM rendeletében („a Duna–Tisza közti Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről”) került kihirdetésre.

A tervezési terület a 310. azonosítóval rendelkező „Mátra-alja-dél-hevesi Vadgazdálkodási tájegység” részét képezi (az Országos Vadgazdálkodási Adattár alapján (<http://ova.info.hu/ujvtajak.html>)).

A tervezési területen a Laskó-Rima Köze Vadászati Egyesület (Azonosító száma: 703750) látja el a vadgazdálkodási tevékenységeket.

A vadgazdálkodási üzemterv 2037.03.01-ig érvényes.

A vadgazdálkodási tervek a Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Földművelésügyi Osztályán érhetők el.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen nincs nyilvántartott halgazdálkodási vízterület.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület a Tisza vízgyűjtő 2-8. azonosítóval rendelkező „Bükk és Borsodi-Mezőség” alegységekhez tartozik (1155/2016. (III. 31.) Korm. határozat alapján):

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

Az Országos Vízyűjtő-gazdálkodási Terv, illetve a részvízyűjtő-gazdálkodási tervek felülvizsgálatát Magyarország 2015. december 22-ig elkészítette, melyet a Kormány 1155/2016. (III.31) Korm. határozattal fogadott el.

A stratégiai dokumentáció 2016. áprilisban készült el (készítette: Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatóság).

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ³	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	M	15	<u>Pannon szikes sztyeppek és mocsarak (1530*)</u> A tradicionális legeltetési hasznosítást több gyepreszen felváltotta a gépi kaszálás, mely a padkás szikesek esetén a természetes mikroformák pusztulásával, így a szikes

³ Magyarázat: H (high) – magas; M (medium) – közepes; L (low) alacsony

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ³	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				növényzeti mozaikok leromlásával jár.
A09	Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés	L	5	<u>Pannon szikes sztyepek és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*)</u> A taposott helyeken a gyep szerkezete és fajkészlete átalakul, foltokban gyomnövények veszik át az uralmat.
A10	Extenzív legeltetés vagy alullegetetés	M	30	<u>Pannon szikes sztyepek és mocsarak (1530*)</u> A tradicionális legeltetési hasznosítást több gyepreszen felváltotta a gépi kaszálás. a szikesek fajkészlete a legelés megszűnte és visszaszorulása miatt elszegényedik.
A15	Mezőgazdasági talajművelés (pl. szántás)	L	0,1	<u>Pannon szikes sztyepek és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*)</u> A művelési gyakorlat során több esetben a gyepterület elszántása figyelhető meg. Ebből következően a gyep kiterjedése csökken.
A20	Műtrágya kijuttatása mezőgazdasági területre	M	2	<u>Pannon szikes sztyepek és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*)</u> A művelési gyakorlat során több esetben a gyepterület szegélyének pár méteres (5-30 méteres) elszántása figyelhető meg. Ebből következően a gyep kiterjedése csökken, a műtrágya bemosódása miatt gyomos gyepszegélyek alakulnak ki.
A23	Egyéb, kártevők elleni védelem alkalmazása (kivéve	L	10	<u>molnárgörény (Mustella eversmannii)</u>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ³	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
	talajművelés) a mezőgazdaságban			A gyomirtó, rovarirtó, rágcsálóirtó szerek hatóanyagai közvetve a zsákmányállatok csökkenésén keresztül is károsan hathat a faj állományára.
A24	Mezőgazdasági hulladékkezelési gyakorlatok	M	0,1	<u>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</u> A Poroszló 037/6 hrsz-ú ingatlanon található tanya működése, karbantartása, felújítása során keletkezett építési törmelék, bontásból származó, mentett építőanyag, valamint trágya található a tanya környezetében, ami az érintkező szikes gyepek esetén azok kiterjedését és természeti állapotát csökkenti.
E01	Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)	L	0,1	<u>molnárgörény (<i>Mustella eversmannii</i>)</u> A tanyák bevezetőútjain és a 3213 számú Kisköre-Poroszló összekötő közúton alkalmi gázolás is előfordulhat. Ugyanezen veszélyeztető tényező hatványozottan jelentkezhethet a tervezési területtől északra futó 33-as főút esetében (külső hatásként is feltüntetésre került).
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	L	0,1	<u>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*)</u> A környező agrárterületeken és árokpartokon erőteljesen terjed a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>), mely már a tervezési terület szikes és löszös gyepejében is megtelepedett (elsősorban a vonalas létesítmények, utak, csatornák irányából terjed).

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ³	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	5	<p><u>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*)</u></p> <p>A gyepeken elsősorban a keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>) terjedő foltjai veszélyeztetik a gyepek természeti állapotát. A csatornák, árkok, illetve az egykori tanyahelyek felől a fehér akác (<i>Robinia pseudo-acacia</i>), a gyalogakác (<i>Amorpha fruti-cosa</i>), a zöld juhar (<i>Acer negundo</i>) és az amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) előre-törése figyelhető meg.</p>
I04	Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	L	0,1	<p><u>Síksági pannon löszgyepek (6250*)</u></p> <p>A löszgyepeken megjelentő siska nádtippán (<i>Calamagrostis epigeios</i>) jelentős faj-szegényedéshez vezet.</p>
L03	Szerves anyag felhalmozódása	M	5	<p><u>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</u></p> <p>Az élőhelykezelések elmaradásával együtt jár az állományok leromlása, degradálódása (pl. fajszám csökkenése, specialista fajok visszaszorulása).</p>
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében	L	5	<p><u>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*)</u></p> <p>Az alul hasznosítás miatt egyes ruderalis magaskórós fajok megjelenhetnek a gyepekben (függetlenül azok típusától), mely a növényzet leromlásához, degradálódásához vezet.</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ³	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
F09	Háztartási/rekreációs létesítményi hulladék/szemét elhelyezése és kezelése	L	0,01	<u>Pannon szikes sztyepppek és mocsarak (1530*)</u> Az illegális hulladéklerakás a Poroszló 016/2j és a 016/2h helyrajzi számok Poroszlóhoz közelebb eső részein, a tervezési határainak közelében jelent gondot. A kommunális hulladék az érintező szikes gyepek, mocsarak természeti állapotát károsan befolyásolják.
Kívülről érkező hatás:				
E01	Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)	L	0,1	<u>molnárgörény (<i>Mustella eversmannii</i>)</u> Az alkalmi gázolás nem csak a tervezési terület dűlőútjain, hanem a tervezési területtől északra futó 33-as főút esetében is jelentkezik.
Jövőbeli potenciális hatás:				
A02	művelési mód változása	M	-	<u>Pannon szikes sztyepppek és mocsarak (1530*)</u> Az állattartás intenzitásának bármi irányba történő változása potenciális veszélyeztető hatásként jelentkezik (lásd alul és túllegeltetést, intenzív legeltetési módok megjelenése).
L06	Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás)	L	-	<u>molnárgörény (<i>Mustella eversmannii</i>)</u> Potenciális veszélyforrásnak tekinthető a tanyákról elkóborló kutyák által történő predáció (L06).

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

3.1.1. Fő célkitűzések

Kiemelt fontosságú cél a következő élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, lehetőség szerinti fejlesztése:

- pannon szikes sztyeppék és mocsarak (*1530)
- síksági pannon löszgyepek (*6250)

Általános célkitűzések: A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Specifikus célok:

- A területen található, hagyományos tájhasználatot reprezentáló szikes- és löszös gyepek fenntartása, a legeltetés és kaszálás idő- és térbeli mozaikoltságának fenntartásával;

3.1.2. További célok

- A legelő állatfajok tekintetében prioritást élvez a szarvasmarha, a juh és a ló;
- A gyepek fenntartásához szükséges, legeltetéshez kapcsolódó táji elemek (pl. kutak és itatók) fenntartása, szükség szerinti fejlesztése;
- A gyepek részarányának növelése, az arra alkalmas szántóföldek visszagyepesítésével;
- A szántó művelési ágban maradó területeket extenzív módszerekkel, fajvédelmi előírásokkal, vagy kifejezetten fajvédelmi céllal lehet fenntartani (pl. tűzok élőhelyek);
- A zárványt képező szántóterületeken csökkenteni kell a vegyszerhasználatot, támogatni kell az alternatív ill. integrált növényvédelmi rendszereket;
- A gyepeken felverődő szúrós legelőgyomok arányának csökkentése, előtérbe helyezve a mechanikus gyomirtást;
- A területen megtalálható fasorok, erdősávok fenntartása, felújítása, előtérbe helyezve az erdőgazdasági tájra jellemző, honos fafajokat (pl. kocsányos tölgy, mezei szil, mezei juhar);
- A másodlagos vizes élőhelyek (belvizes szántók, kubikgödrök) vízellátottságának a biztosítása, a gyepen található belvíz lehetőség szerinti megtartásával, elsősorban a potenciálisan előforduló, jelenleg nem szignifikáns besorolású vöröshasú unka (*Bombina bombina*) élőhelyeinek biztosítása érdekében.

3.2. Kezelési javaslatok

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések könnyebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) határoztunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlanvilvántartási határokat, mivel a valós és tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmazzak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. Mivel a tervezési terület igen mozaikos (összesen 562 élőhelyfolt

került elkülönítésre), így a kezelési egységekbe beletartoznak olyan kisebb kiterjedésű élőhelyek is, melyeket a nagyobb egység részeként kell értelmezni (pl. gyepterületeken található facsoportok és cserjések, erdő- és mezőgazdasági területek közötti utak stb.).

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyeket a jelölő élőhely és/vagy faj megőrzése érdekében javasunk; e mellett az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

Fontos a jogszabályokban nevesített, kötelezően betartandó előírások és a támogatási rendszerbe illeszthető, önkéntesen vállalható előírás javaslatok egymástól való elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott, érvényes szabályozási rendszerek működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, valamint a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodásra, annak kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírásjavaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, a közösségi jelentőségű fajok számára alkalmas élőhelyek védelmét és fejlesztési lehetőségeit, a potenciálisan jelölő élőhellyé fejleszthető területeket).

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A.) Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok:

- A tervezési terület belterületbe vonása, azon lakó-, üdülő- vagy iparterület kijelölése az ilyen besorolású területek bővítése nem javasolt.
- Bányatelek kialakítása és egyéb infrastrukturális fejlesztés nem kívánatos.
- A közlekedést, hírközlést szolgáló, közvetlenül az élőhelyek kezeléséhez nem köthető ingatlanokon a természetvédelmi kezelési javaslatoknak figyelembe kell vennie a kiadott engedélyekben szereplő előírásokat (pl. vezetékek karbantartására vonatkozó előírásokat). A javaslatok itt leginkább arra vonatkoznak, hogy a szükséges – és

legtöbbször a kezelők számára előírt – karbantartási munkák során a természeti károk és a környezeti terhelés minimális mértékűre csökkenjen.

Az ingatlanok karbantartása során a természeti és táji értékek kímélete, védelme és fenntartása érdekében a következő általános kezelési javaslatokat szükséges figyelembe venni:

- A tevékenységet a természeti értékek legnagyobb kímélete mellett javasolt végezni.
- A kivitelezési tevékenységek területigényét a védett és a Natura 2000 területek közelében a műszakilag indokolható legkisebb térmértékre ajánlott csökkenteni.
- Törekedni kell a területen lévő vegetáció minél nagyobb arányú megtartására.
- A tevékenység során szükségessé váló cserjeirtást, fakivágást fészkelési időszakon kívül, augusztus 15. és március 15. között lehet végezni.
- A bolygatott talajfelszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedését, terjedését kaszáással javasolt megakadályozni.
- Növénytelepítés esetén a területen őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényfajokból javasolt válogatni.
- A kivitelezési munkák megkezdése előtt a nemzeti park igazgatóságot értesíteni szükséges.

B.) Gazdálkodáshoz köthető javaslatok:

A kezelési javaslatok meghatározásánál szerepeltettük a területre vonatkozó jogszabályokat, melyek a terület használatával kapcsolatosan betartandóak (pl.: természetvédelmi kezelési terv előírásai), az azokban foglalt kötelezően betartandó tevékenységeket, kezeléseket itt nem ismételtük meg. Törekedtünk az adaptív kezelést biztosító előírás-javaslatok olyan meghatározására, melyek lehetőség szerint a gazdálkodás során betarthatóak és az aktuális támogatási rendszerrel összhangban vannak.

Gyepgazdálkodás:

A gyepgazdálkodás során biztosítani szükséges a mozaikos szerkezetű, nyílt pusztai táj egységes arculatának fenntartását, az ebbe szervesen illeszkedő, ember alkotta tájlemek megőrzését. A természetes és természetszerű élőhelyek, társulások megőrzését az extenzív gyepgazdálkodással valósítható meg. A tervezési területen nem adható meg sem a kaszálás, sem pedig a legeltetés prioritásként. Míg a mozaikos (esetenként padkás) szikeseknél a legeltetés biztosítja a természetes állapotok fenntartását, addig az érzékenyebb élőhelytípusoknál (pl. löszgyep fragmentumok, sziki magaskórós) a kaszálás a kedvezőbb hasznosítás. A két kezelési mód együttes használata (pl. a gyepek őszi átlegeltetése) is a természetvédelmi célok megvalósulását szolgálhatják.

Erdőgazdálkodás

Bár erdőtervezett terület nincs a tervezési területen, a meglévő fásítások természetszerű kezelésével számos természetvédelmi célkitűzés is megvalósítható (kiemelten a terület különleges madárvédelmi területtel való átfedésére). Itt kiemelten jelentkezik a tervezési területen megtalálható fasorok, erdősávok fenntartása, felújítása, előtérbe helyezve az erdőgazdasági tájra jellemző, honos fafajokat (pl. kocsányos tölgy, mezei szil, mezei juhar, magyar kőris).

Vadgazdálkodás:

A vadgazdálkodás feladatai a meglévő vadászati berendezésekkel magvalósíthatók, további vadászati infrastruktúra-fejlesztés nem indokolt. A szegélyélőhelyek mint vadbúvók, ideértve a mezsgyék, cserjesávok és fasorok kíméletét, fejlesztését (felújítását) kiemelten fontos az apróvad megőrzése, állományának fejlesztése szempontjából (mely közvetve az átfedő különleges madárvédelmi terület célkitűzéseit is szolgálja).

Vízgazdálkodás:

Kiemelt feladatot jelent a belvízelvezető csatornákat kísérő parti növényzetben az idegenhonos gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) visszaszorítása.

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervben az alábbi intézkedések vonatkoztathatók a tervezési terület belvízelvezető árckaira, csatornáira:

- (6.4 intézkedés): Vízfolyások és állóvizek parti zónájában a típustól függő zonáció rehabilitációja. Ebben az esetben szükség lehet jelentős egyszeri beavatkozásra: (a.) az inváziós növényzet irtására, illetve (b.) növénytelepítésre is. Az intézkedés alkalmazásakor a típushoz tartozó növényzónák mellett figyelembe kell venni az indokot árvíz- vagy belvízvédelmi követelményeket, illetve a fenntartás szempontjait.
- (6.5 intézkedés): Vízfolyások és állóvizek jó ökológiai állapotának, potenciáljának fokozatos elérése és megtartása fenntartási munkák keretében. Az ökológiai állapot és a meder vízszállító kapacitásának fenntartása érdekében szükség lehet a) rendszeres iszapoltásra és b) a növényzet gondozására. A cél a fentieknek megfelelő rugalmas, rendszeres a spontán folyamatokat elősegítő, a minimálisan szükséges beavatkozásra törekvő fenntartási gyakorlat kialakítása.
- (7.1 intézkedés): A belvízelvezető rendszer módosítása, a természetes vízfolyások és állóvizek vízjárását módosító hatások csökkentése. Az intézkedés célja a belvízrendszer felülvizsgálata, módosítása az új belvíz-gazdálkodási koncepciónak megfelelően (a megalapozó intézkedések alkalmazásával), melynek eredményeként változik, természetesebbé válik a természetes eredetű vízfolyások vízjárása (betorkolló belvízcsatornák megszüntetése, vízkormányzás módosítása, gravitációs kapcsolatok helyreállítása).

3.2.1.1. KE-1 kezelési egység: Szikes puszták és löszgyepek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységbe soroltuk a tervezési terület nagy egybefüggő gyepterületeit, függetlenül azok társulástani besorolásuktól. Jobbára szikes puszták, löszgyepek, mocsárrétek és magassásosok sorolhatók ehhez a kezelési egységhez, melyek legtöbbször mozaikkomplexet képeznek. A kezelési egység részét képezik a tervezési területen található tanyák és telephelyek is, függetlenül azok jelenlegi hasznosítottsági fokától.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak (B3), Nem zombékoló magassásrétek (B5), Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vízű

mocsarak (B6), Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA), Mocsárrétek (D34), Ürmöspuszták (F1a), Cickóros puszták (F1b), Szikes rétek (F2), Kocsordos-öszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek (F3), Üde mézpázsitos szikfokok (F4), Lössgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), Jellegtelen üde gyepek (OB), Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), Magaskórós ruderalis gyomnövényzet (OF), Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG), Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok (P2c), Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7), Fiatal parlag és ugar (U10), Út- és vasúthálózat (U11) / Natura 2000 kód: Pannon szikes sztyepek és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*), Folyóvölgyek *Cnidion dubii*-hoz tartozó mocsárrétjei (6440)

- érintett közösségi jelentőségű fajok: kiskécske (*Cirsium brachycephalum*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), molnárgörény (*Mustela eversmannii*)
- érintett földrészletek: Poroszló: 028, 031, 073, 01070/58*, 01072/1, 01072/2*, 01073/1*, 016/2a*, 016/2c, 016/2f*, 016/2g*, 016/2h, 016/2j*, 024/1*, 027/1, 027/2*, 032/1a, 032/1d, 032/1g, 032/4, 032/6*, 037/11*, 037/16, 037/17, 037/18*, 037/4, 037/6, 037/9, 038/3, 041/a*, 041/b, 041/c, 043/1a*, 043/5, 044/2, 09/26*; Újlőrincfalva: 018, 015*, 016/2, 016/3a, 016/3c*, 016/4*, 019* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Poroszló 22/A; 23/A*, 23/B* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területen található, hagyományos tájhasználatot reprezentáló szikes- és löszgyepek fenntartása, a legeltetés és kaszálás idő- és térbeli mozaikoltságának fenntartásával. A gyepterületek összkiterjedése nem csökkenhet, a gyepek feltörése nem támogatható a tervezési területen, réven jelölő élőhelytípust reprezentál, másrészt országos védett területtel fed át. A kezelési egységet képező gyepterületek kiterjedése növelhető, egyrészt a gyepek elszántásból adódó területek kimérését követő ismételt gyephasznosítással, másrészt fejlesztési lehetőségek is megfogalmazásra kerültek. (lásd a KE-2-nél ismertetett javaslatokat).

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Fűves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A gyepekre vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.1.) az alábbiak:

- „Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, természetkímélő használattal történhet.
- A gyepek juh, szarvasmarha, ló legeltetésével vagy kaszálással hasznosíthatók.
- A gyepeken tartható maximális állatlétszámot az egyes területek vonatkozásában a gyepek eltartóképességének figyelembevételével kell meghatározni, azonban nem haladhatja meg az 1 számosállat/ha sűrűség értéket.

- Új legelőberendezések létesítése az igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon történhet.
- Gyepterületen gépi munkát csak szilárd, száraz talajon szabad végezni.
- Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási módszerek és technológiák alkalmazhatók.
- Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.
- A kaszálók területének 2%-án kaszátlan sávot kell meghagyni éves váltással.
- Az elgyomosodott gyepterületek állapotának helyreállítása érdekében az igazgatósággal előzetesen egyeztetve gazoló kaszálásokat kell alkalmazni.
- Gyepeken szerves trágya és talajjavító anyag deponálása tilos.”

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat:

- „3. § (1) A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.
- (2) Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.
- (3) A gyepterület túllegeltetése tilos.
- (4) A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.
- (5) Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kiszórása tilos.
4. § (1) A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át - beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is - kaszálásonként változó helyen kaszátlanul kell hagyni.
- (2) A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
- (3) Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.
- (4) A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:
- a) a nád irtásához, valamint
- b) az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.
- (5) Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.
5. § (1) A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.
- (2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
- (3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.

(4) Gyepterületen a szálás takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.”

- Javasolt előírások⁴:

Az alábbi pontban csak az előző pontban felsorolt kötelezően betartandó előírásokon túli előírás javaslatokat listázzuk:

- Felülvetés nem megengedett. (GY01)
- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02)
- Kiszántás nem megengedett. (GY13)
- Tüzpászták létesítése nem megengedett. (GY15)
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetéshez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető. (GY24)
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31)
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása. (GY33)
- A gyepet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni. (GY82)
- A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen történő kialakítása. (GY98)
- A kaszátlan területet évente más helyen történő kialakítása. (GY99)
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása. (GY103)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása. (GY107)
- A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)
- Kaszálás szárazzással nem helyettesíthető. (GY128)

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A gyeprekonstrukcióval érintett területrészeknél optimális kezelésként a természetvédelmi célú cserje- és inváziós fásszárú-irtás, valamint a kézi- és kis talajnyomású gépekkel történő őszi kaszálás adható meg. A gyepterületeken foltokban inváziós fásszárúak jelentek meg, melyek közül legjelentősebb a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) és a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) térnyerése. Az árkok, utak felől pedig a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) terjedése a jelentős. A tájban erősen terjed az EU inváziós listáján is szereplő selyemkóró (*Asclepias syriaca*) is. Ezen fertőzési gócpontok eltávolítása mechanikus, illetve vegyszeres kezelésekkel kiemelt jelentőséggel bír.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

---

⁴ A javasolt leírások a tervezési „Útmutató” 2. sz. melléklete alapján kerültek ismertetésre

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt. A tanyák felújításánál, fejlesztésénél előtérbe kell helyezni a tájképbe illő építészeti megoldásokat.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A tervezési terület gyepnövényrégió szinten is kiemelkedő értékekkel bír, elsősorban a szikes élőhelyek és löszgyepek tekintetében. A fragmentált dél-hevesi puszták egyik reprezentatív – egyben egyik legnagyobb kiterjedésű – képviselője a poroszlói szikes puszta. Az élőhelytípusra javasolt kezelések a jelenlegi természetesség fenntartását, javulását szolgálják. A legfontosabb kezelési feladatok között jelentkezik az inváziós fás- és lágyszárúak visszaszorítása, terjedésének megakadályozása.

3.2.1.2. KE-2 kezelési egység: Szántóterületek

a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési területen előforduló szántóként hasznosított – és ingatlan-nyilvántartási szempontból is szántóként nyilvántartott – területek kerültek lehatárolásra ebben a kezelési egységben. A szántók minden esetben zárványt képeznek a gyepterületeken belül (lásd KE-1)

a) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2), Fiala parlag és ugar (T10) / Natura 2000 kód: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű faj: molnárgeréze (*Mustela eversmannii*)
- érintett földrészletek: Poroszló, 027/2*, 032/2, 032/3, 032/6*, 034/3, 034/4, 034/5, 034/6, 034/7, 037/11*, 037/12, 037/13, 037/14, 037/19, 037/20 (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: nincs érintettség

b) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A védett és Natura 2000 besorolású gyepök elszántása nem megengedett. A zárványt képező szántóterületeken csökkenteni kell a vegyszerhasználatot, támogatni kell az alternatív ill. integrált növényvédelmi rendszereket.

c) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Fűves Puszták Tájképző Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A szántókra vonatkozó legfontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.2.) az alábbiak:

- „Nagy műveletszámú, élőmunka-, vegyszer- és műtrágyaigényű intenzív növénykultúrák termesztése tilos.
- A gabonafélék betakarítása után, a tavaszi vetésű kultúrák előtt a terület 25%-án zöldséget kell meghagyni.
- Műutak szegélyeinek kivételével 6 m széles vegyszermentes táblaszegélyeket kell kialakítani.
- Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási és betakarítási módszerek és technológiák alkalmazhatók.
- A lucerna területének 2%-án kaszátlan sávokat kell váltakozó helyen meghagyni.
- Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.
- Repülőgépes mezőgazdasági munka az igazgatósággal végzett egyeztetést követően végezhető.
- Magas környezetterhelési kockázattal járó vegyszerek használata tilos.”
- Javasolt előírások⁵:

Az alábbi pontban csak az előző pontban felsorolt kötelezően betartandó előírásokon túli előírás javaslatokat listázzuk:

- Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés nem megengedett. (SZ01)
- Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve kaszálás azonnali felfüggesztése, majd haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság tájékoztatja a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható. (SZ07)
- A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni. (SZ09)
- Szántóföldön trágyaszarvas nem alakítható ki. (SZ13)
- Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását. (SZ23)
- Fás szárú és lágú szárú energetikai ültetvény nem telepíthető. (SZ43)
- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása. (SZ52)
- A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amely őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor lehet. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességének biztosítása kizárólag mechanikai eszközökkel. (SZ68)
- Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése. (SZ74)

d) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

---

⁵ A javasolt leírások a tervezési „Útmutató” 2. sz. melléklete alapján kerültek ismertetésre

A szántóterületek gyepesítése a Natura 2000 célkitűzéseket szolgálhatja. A szántóként nyilvántartott szántó művelési ágú területek madárvédelmi funkcióját erősítheti a szántószegélyekbe ültetett honos fajok cserjések és erdősávok is (lásd SZ74 előírás javaslat).

e) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

f) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési egységgel érintett szántók zárványként jelennek meg a nagy gyepterületeken belül. A kis intenzitással (akár ugarként, parlagként is) hasznosított szántók fontos élőhelyet képeznek, a táji mozaikoltságot erősítik. A megfogalmazott élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok egyrészt a gyepkonverzióra, másrészt fásításra vonatkoznak. Utóbbi esetben ezt inkább vonalas jellegű fejlesztésként javasolt megvalósítani (lásd fasorok, cserjesávok).

3.2.1.3. KE-3 kezelési egység: Elszántott gyepszegélyek

a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési területen azon gyepszegélyei lettek lehatárolva a kezelési egységben, amelyek elszántással érintettek a tervezési területen.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Jellegtelen száraz-félszáraz gyep (OC), Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2) / Natura 2000 kód: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű faj: molnárgeréze (*Mustela eversmannii*)
- érintett földrészletek: Poroszló: 016/2a*, 041/a*, 09/26*; Újlőrincfalva: 015*, 016/3c* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: nincs érintettség

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A védett és Natura 2000 besorolású gyep elszántása nem megengedett. Ennek következtében szükséges az elszántott gyepterületek határainak kimérése és a gyep helyreállítása. Ennek módja a terület évenként kétszeri tisztítókaszálása, esetleges legeltetéssel történő hasznosítása. Ez kiemelt prioritásként kell hogy szerepeljen a tervezési területen. Az elszántással érintett területek összkiterjedése 3,16 hektár. Az elszántott részterületek kiterjedése 120 m² és 0,34 hektár közötti.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz.

melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. Mind a jelenlegi hasznosításhoz köthető szántókra vonatkozó, mind pedig a jövőbeli (gyep művelési ághoz köthető) gyepekre vonatkozó legfontosabb kezelési módokat, korlátozásokat és tilalmakat ismertetjük. A szántókra vonatkozó legfontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.2.) az alábbiak:

- *„Nagy műveletszámú, élőmunka-, vegyszer- és műtrágyaigényű intenzív növénykultúrák termesztése tilos.*
- *A gabonafélék betakarítása után, a tavaszi vetésű kultúrák előtt a terület 25%-án zöldsüveget kell meghagyni.*
- *Műutak szegélyeinek kivételével 6 m széles vegyszermentes táblaszegélyeket kell kialakítani.*
- *Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási és betakarítási módszerek és technológiák alkalmazhatók.*
- *A lucerna területének 2%-án kaszátlan sávokat kell váltakozó helyen meghagyni.*
- *Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.*
- *Repülőgépes mezőgazdasági munka az igazgatósággal végzett egyeztetést követően végezhető.*
- *Magas környezetterhelési kockázattal járó vegyszerek használata tilos.”*

A gyepekre vonatkozó legfontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.1.) az alábbiak:

- *„Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, természetkímélő használattal történhet.*
- *A gyepek juh, szarvasmarha, ló legeltetésével vagy kaszálással hasznosíthatók.*
- *A gyepeken tartható maximális állatlétszámot az egyes területek vonatkozásában a gyepek eltartóképességének figyelembevételével kell meghatározni, azonban nem haladhatja meg az 1 számosállat/ha sűrűség értéket.*
- *Új legelőberendezések létesítése az igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon történhet.*
- *Gyepterületen gépi munkát csak szilárd, száraz talajon szabad végezni.*
- *Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási módszerek és technológiák alkalmazhatók.*
- *Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.*
- *A kaszálók területének 2%-án kaszátlan sávot kell meghagyni éves váltással.*
- *Az elgyomosodott gyepterületek állapotának helyreállítása érdekében az igazgatósággal előzetesen egyeztetve gazoló kaszálásokat kell alkalmazni.*
- *Gyepeken szerves trágya és talajjavító anyag deponálása tilos.”*

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat:

- *„3. § (1) A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.*
- *(2) Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.*
- *(3) A gyepterület túllegeltetése tilos.*
- *(4) A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.*

- (5) Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kiszórása tilos.
4. § (1) A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át - beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is - kaszálásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.
- (2) A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
- (3) Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.
- (4) A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:
- a) a nád irtásához, valamint
- b) az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.
- (5) Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.
5. § (1) A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.
- (2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
- (3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.
- (4) Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.”

- Javasolt előírások⁶:

Az alábbi pontban csak az előző pontban felsorolt kötelezően betartandó előírásokon túli gyepes előírás javaslatokat (GY) listázzuk:

- Kiszántás nem megengedett. (GY13)
- Tüzpászták létesítése nem megengedett. (GY15)
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetéshez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető. (GY24)
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása. (GY103)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása. (GY107)

⁶ A javasolt leírások a tervezési „Útmutató” 2. sz. melléklete alapján kerültek ismertetésre

- A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok nem fogalmazhatók meg. A gyeptonverzió – mivel gyepterület művelési ágú területek sorolandók ide – nem tekinthető ilyen javaslatnak, ezt hatósági úton javasolt megvalósítani.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési egységgel lehatárolt területrészeket a gyepek szegélyeinek elszántásával kialakult kisebb sávok képezik. Ezen esetekben – akár hatósági úton is – a birtokhatárok állandósítása a cél, majd ez követően a művelési ágnak (gyep) megfelelő hasznosítást kell folytatni.

3.2.1.4. KE-4 kezelési egység: Csatornák, árkok, erdőterületek

a) A kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe lettek lehatárolva azon szegélyélőhelyek, melyek elsősorban a gyepterületeket határolják (többnyire peremhelyzetű árkok, utak, kisebb cserje- és erdőfoltok). Utóbbiak többnyire idegenhonos fafajokból állnak és jelenleg csak részben erdőtervezettek.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), Nem zombékoló magassásrétek (B5), Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA), Jellegtelen üde gyepek (OB), Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG), Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok (P2c), Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), Ültetett akácok (S1), Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7), Út- és vasúthálózat (U11) / Natura 2000 kód: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű faj: vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- érintett földrészletek: Poroszló: 025, 029, 031, 040, 042, 062, 01070/58*, 01072/2*, 01073/1*, 016/2b, 016/2f*, 016/2g*, 016/2j*, 021/, 024/1*, 032/1b, 032/1c, 032/1f, 037/18*, 037/5, 037/7, 041/a*, 043/1a*, 043/1b, 043/2, 043/3, 043/4; Újlőrincfalva: 016/3b, 016/4*, 019* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Poroszló 23/A*, 23/B* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az árkok elsősorban vízgazdálkodási feladatokat látnak el (belvízelvezetési funkcióval). Ezek karbantartását során javasolt időben több évre ütemezni, annak érdekében, hogy az árkok üde mocsárréti elemei és a partélek lösznövényzete regenerálódni tudjon.

Az idegenhonos fasorok és fásítások esetében legfontosabb erdőkezelői teendő az inváziós fásszárúak visszaszorítása, középtávon a szerkezetátalakítás. Mivel ezen állományok a kijelöléskor is már idegenhonos állományként szerepeltek, így a javaslatok mindenképpen csak távlati fejlesztési lehetőségként jelenhetnek meg. A gyepre terjedő állományok esetén a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet 5. § (2) bekezdése kötelező előírása az iránymutató („Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos”).

A fás növényzet megtartása kiemelt fontossággal bír (függetlenül fafajösszetételétől), mivel számos ritka és telepesen fészkelő madárfaj – mely egyben az átfedő különleges madárvédelmi terület jelölő faja is egyben – fészkelőhelyül szolgál.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Fűves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A kivett területekre vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.4.) az alábbiak:

- *„A vízügyi létesítmények, csatornák karbantartási munkáit csak az igazgatósággal egyeztetett módon szabad végezni.*
- *Gépjárművel közlekedni csak a kataszteri nyilvántartásban szereplő földutakon lehet, tilos felázott útviszonyok miatt a gyepterületeken új nyomok veretése.*
- *A földutakat a használó köteles rendben tartani, azokat nehéz gépjárművel, munkagéppel csak száraz vagy fagyos útviszonyok mellett használhatják”.*

- Javasolt előírások⁷:

Mivel a kezelési egységgel lehatárolt területen a kezelési feladatok az erdőkhöz köthetők, így elsősorban erdős kezelési előírás-javaslatok kerültek megfogalmazásra.

- A vágásterületen történő égetés mellőzése. (E50)
- Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása. (E63)
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően. (E68)
- A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69)

⁷ A javasolt leírások a tervezési „Útmutató” 2. sz. melléklete alapján kerültek ismertetésre

- Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető. (E88)
- Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése. (SZ74)
- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni. (V01)

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységgel érintett vonalas objektumok részben fás növényzettel borítottak, szinte kivétel nélkül idegenhonos fafaj (pl. fehér akác, amerikai kőris, zöld juhar, keskenylevelű ezüstfa) dominanciájával jellemezhetőek. Az erdőtervezett erdők, az idegenhonos fasorok és fásítások esetében legfontosabb erdőkezelői teendő az inváziós fásszárúak visszaszorítása, középtávon a szerkezetátalakítás, ami már mint élőhelyfejlesztés jelentkezik. A javasolt cserjés mezsgyék kialakítása (SZ74 előírás javaslat) részben apróvad-védelmi és fejlesztési intézkedésnek is tekinthetőek.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

További belvízlevezető árkok kialakítása a tervezési területen nem javasolt. Célszerű a meglévő árkok funkciójának felülvizsgálata is. Javasolt azon árkok betemetése, melyek a környező szántóterületek belvízlevezetési funkciójához nem köthetők, de a gyepeken lévő mocsarak kiszáradását fokozzák.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Összességében kis kiterjedésű, de természetvédelmi szempontból jelentős élőhelyfoltok kerültek lehatárolásra a kezelési egység vonatkozásában. A fás-cserjés élőhelyekhez köthető fajok és értékek megőrzése így e kezelési egység védelmében és fejlesztésén keresztül valósítható meg. A megfogalmazott élőhelyfejlesztési javaslatok az élőhelyfoltok természetességének javítását szolgálják (lásd honos fafajú cserjések és erdősávok telepítése; szerkezetátalakítás). Másrészt ezek a jobbra idegenhonos fafajú fásítások az érintkező gyepek természetvédelmi állapotát veszélyeztetik, így terjedésük mindenképp megállítandó.

3.2.2. *Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés*

Erdősült területek esetén az élőhelyek helyreállítása elsősorban az inváziós fafajok visszaszorítására irányuló aktív tevékenységet jelenti (lásd KE-4). Gyepterületek helyreállítása/fejlesztése gyep típusoktól függően, legeltetéssel, kaszálás, illetve cserjeirtással, inváziós fafajok egyedeinek eltávolításával történhet (lásd KE-1). A szántóterületek esetében a gyepesítés nevezhető meg élőhelyrekonstrukciós javaslatként (lásd KE-2).

A részletes élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1 pontjánál, az egyes kezelési egységek (KE) részletes leírásánál adtuk meg.

3.2.3. *Fajvédelmi intézkedések*

Speciális fajvédelmi intézkedések a nem jelölő státuszú, közösségi jelentőségű **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*) védelme érdekében fogalmazhatók meg:

- Javasolt a terület időszakos vizű élőhelyeinek megőrzése, a terület hidrológiai viszonyait negatívan érintő beavatkozások megszüntetése.

- A mocsári növényzettől sűrűn benőtt mesterséges vizes élőhelyeken indokolt lehet a növényzet részleges visszaszorítása, illetve egyes – egyéb jelentős fajok szempontjából kevésbé értékes – mederrészek kimélyítése. Az árnyékoló hatású gyalogakác visszaszorítása, különösen a fajok szaporodóhelyeként szolgáló vizes élőhelyeken fontos.
- Javasolt a terület hidrológiai viszonyainak megőrzése, lehetőség szerint a víz további visszatartása a területen (természetvédelmi célú élőhely-létesítésekkel, helyreállításokkal). Egyes mesterséges élőhelyeinek részleges (más értékes fajok jelenlétét figyelembe vevő) növényzetmentesítésével, kimélyítésével védelmi helyzete tovább javítható.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Hevesi Fűves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete alapján kiemelt természetvédelmi stratégiának tekinthető az „*alapállapot-felmérést szolgáló és monitoring rendszerű kutatások, valamint a természetvédelmi kezelési tevékenységet megalapozó vizsgálatok végzése*”.

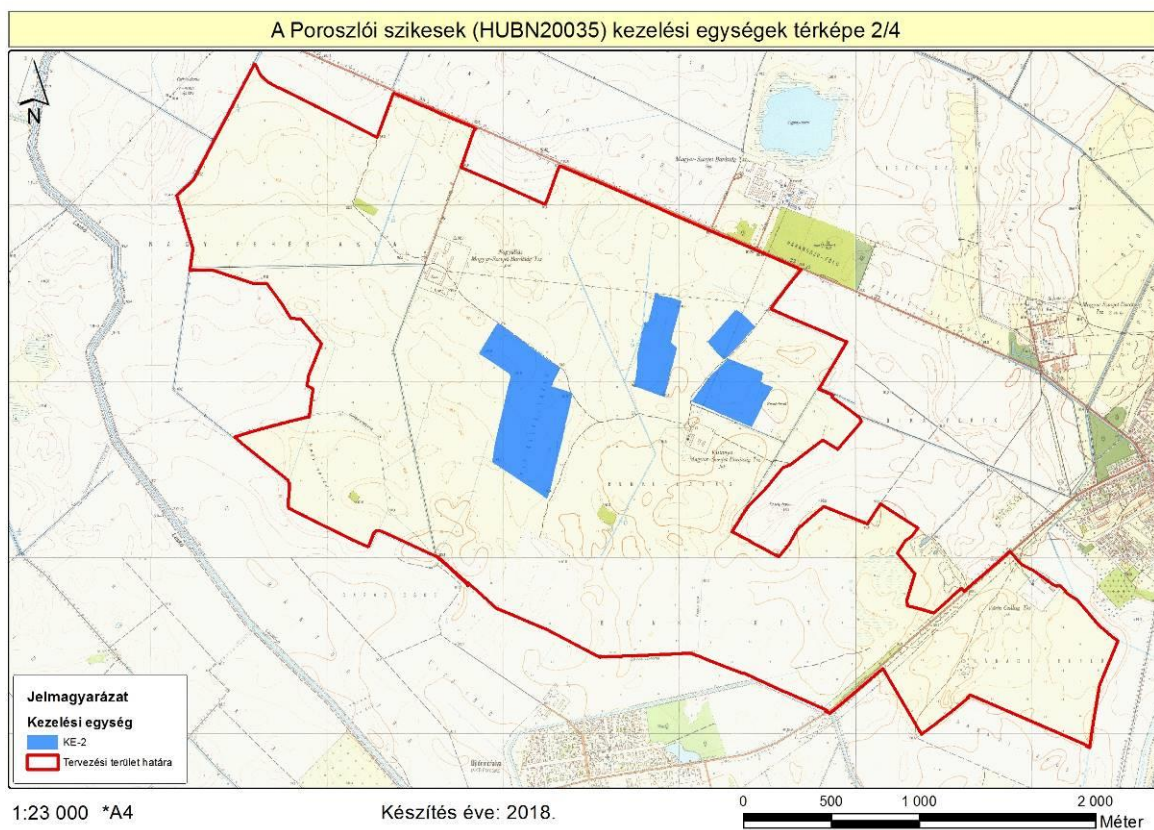
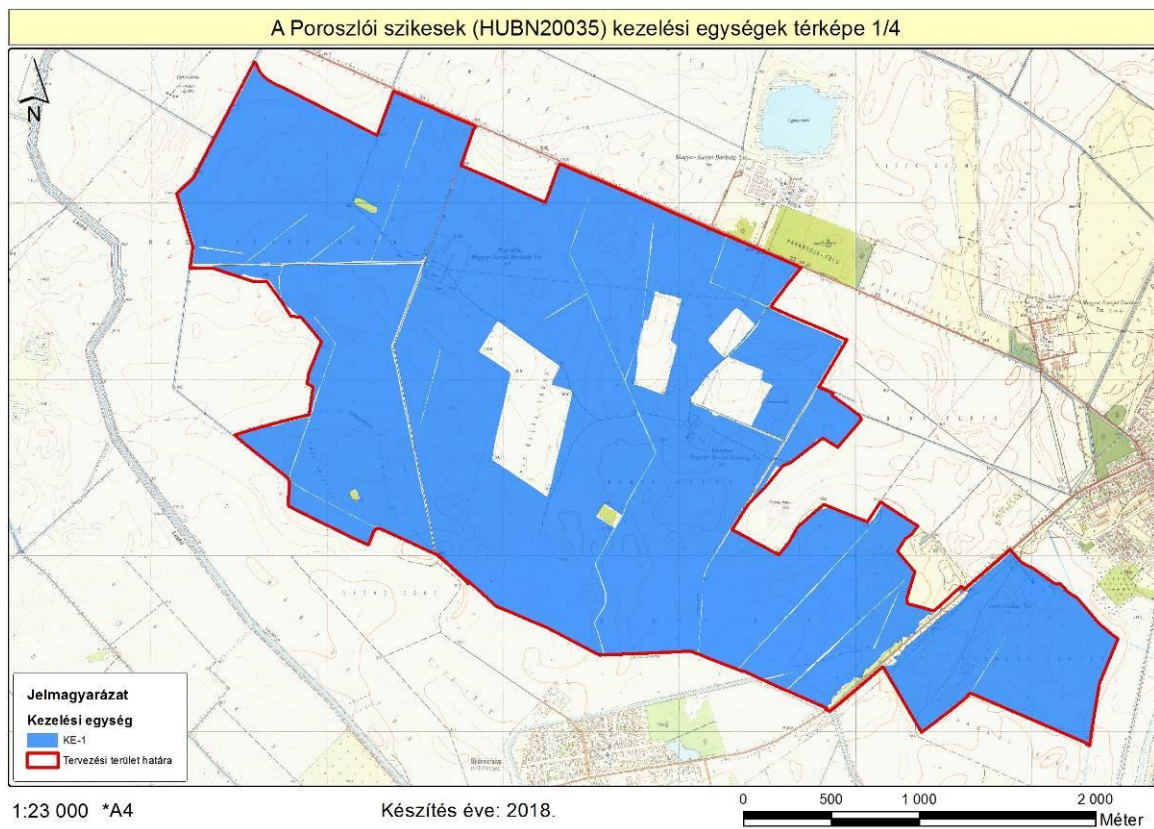
A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében (<http://www.termeszetvedelem.hu/nbmr>) a területen monitorozás nem zajlik. A terület országos védett státuszából adódóan, a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság rendelkezésére álltak korábban is biotikai alapadatok, elsősorban az edényes flórára, a bogár- és lepkefaunára, valamint a gerinces faunára (elsősorban avifauna) vonatkozóan. A dél-hevesi területre készülő a kultúratérképezés a tervezési területet is érinti. Jelen tervezés során ezek kiegészültek, különös tekintettel a közösségi jelentőségű állat és növényfajok felmérésével, illetve az élőhelytérkép elkészítésével.

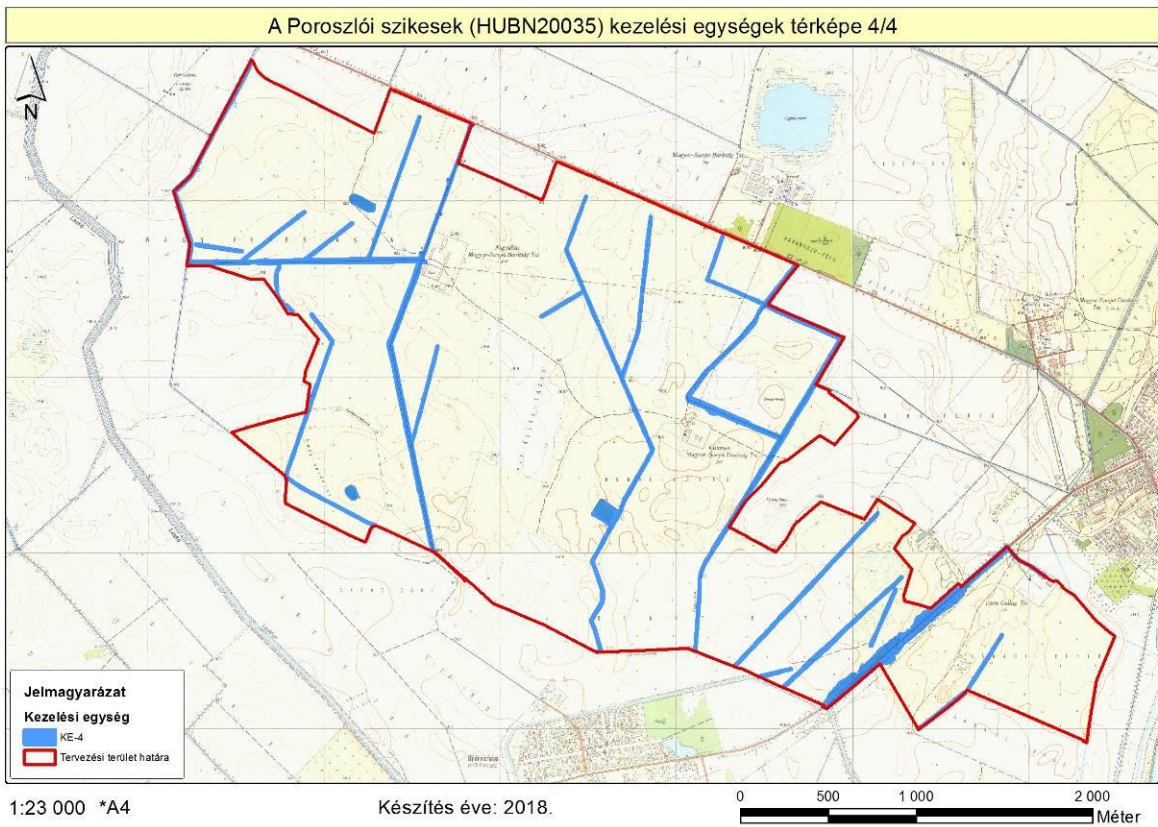
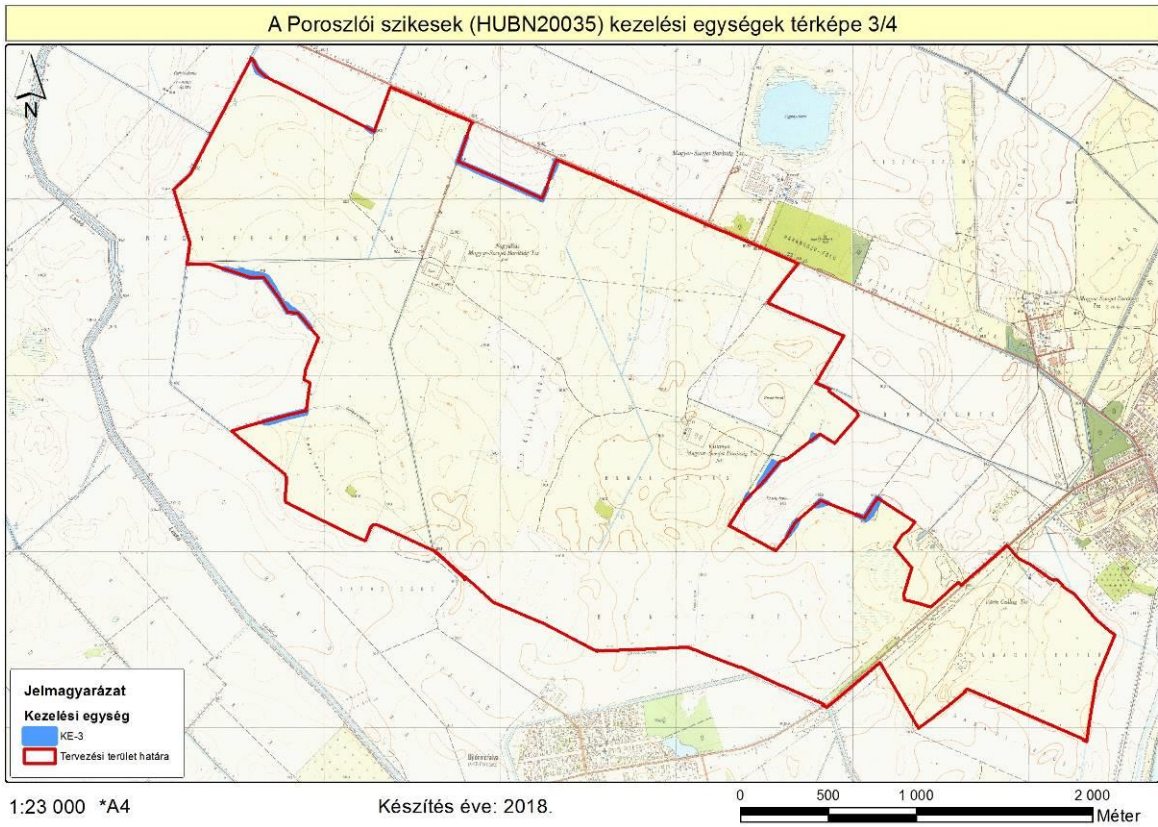
A jövőben az alábbi kutatási feladatok élveznek kiemelt prioritást:

- A Hevesi-sík MTÉT területén a növényi kultúrák parcellaszintű felmérése és a tűzok egyedszám-változásának nyomon követése (a feladat elvégzésének finanszírozását 2015-től a szaktárca biztosítja a „Természetvédelmi kártalanítási keretből”)
- Természetvédelmi kezelések hatásainak vizsgálata, monitorozása (kaszálás, legeltetés – kiemelten a nagy szikibagolyra és tápnövényére)
- A ritka- és telepesen fészkelő madárfajok (RTM) évenkénti felmérése a tervezési terület vonatkozásában
- Az élőhelytérkép ismételt elkészítése (10 évente javasolt)
- Kiegészítő adatgyűjtés közösségi jelentőségű és védett növény- és állatfajok elterjedéséről.

3.2.5. Mellékletek

A kezelési egységek lehatárolását mutató térképek (2018):

A kezelési egységek összefoglaló táblázata (megj. a csillaggal (*) jelölt hrsz.-ok és erdőrészek csak részben érintik a lehatárolt kezelési egységet):

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz.-ok	Érintett erdőrészek
KE-1	Szikes puszták és löszgyepek	841,01	Poroszló: 028, 031, 073, 01070/58*, 01072/1, 01072/2*, 01073/1*, 016/2a*, 016/2c, 016/2f*, 016/2g*, 016/2h, 016/2j*, 024/1*, 027/1, 027/2*, 032/1a, 032/1d, 032/1g, 032/4, 032/6*, 037/11*, 037/16, 037/17, 037/18*, 037/4, 037/6, 037/9, 038/3, 041/a*, 041/b, 041/c, 043/1a*, 043/5, 044/2, 09/26*; Újlőrincfalva: 018, 015*, 016/2, 016/3a, 016/3c*, 016/4*, 019*	Poroszló 22/A; 23/A*, 23/B*
KE-2	Szántóterületek	51,92	Poroszló, 027/2*, 032/2, 032/3, 032/6*, 034/3, 034/4, 034/5, 034/6, 034/7, 037/11*, 037/12, 037/13, 037/14, 037/19, 037/20	-
KE-3	Elszántott gyepszegélyek	2,23	Poroszló: 016/2a*, 041/a*, 09/26*; Újlőrincfalva: 015*, 016/3c*	-
KE-4	Csatornák, árkok, erdőterületek	22,27	Poroszló: 025, 029, 031, 040, 042, 062, 01070/58*, 01072/2*, 01073/1*, 016/2b, 016/2f*, 016/2g*, 016/2j*, 021/, 024/1*, 032/1b, 032/1c, 032/1f, 037/18*, 037/5, 037/7, 041/a*, 043/1a*, 043/1b, 043/2, 043/3, 043/4; Újlőrincfalva: 016/3b, 016/4*, 019*	Poroszló 23/A*, 23/B*

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

A 2014-2020 közötti időszakra elfogadott új Vidékfejlesztési Program tartalmazza a megadott időszakban igénybe vehető támogatási jogcímeket. A betartandó előírásokat a 2015-2017 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások tartalmazzák. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatásokról szóló támogatási rendeletek ugyanakkor továbbra is hatályban maradnak, amíg történik belőlük kifizetés - ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

Továbbra is számos olyan jogcím létezik, melynek révén a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben. Ezek közül legfontosabbak a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetőek el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra; a gazdálkodók a Natura 2000 jogcím mellett jogosultak az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodási és az erdészeti, valamint erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés tematikus előírascsoportokba integrálódnak. Az agrár-környezetgazdálkodási kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során (lásd VP-4-10.1.1-15 - Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések). Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetőek (pl. természeti katasztrófa (vízár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került (lásd kompenzációs támogatás).

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, vagy a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról készített összefoglaló a tervdokumentáció 5. mellékletében található.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A jelenleg is elérhető támogatási programokkal a terület fenntartó kezelése elvileg megvalósítható (lásd Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó kötelező földhasznosítási előírások). Mivel távlati természetvédelmi célként fogalmaztuk meg a mozaikos élőhelyek fenntartását és fejlesztését (mely együtt járhat nem záródott erdő-gyep struktúrák kialakításával), ez mindenképp nevesítendő a jövőbeli agrár-erdészeti támogatási rendszerekben.

3.3.2. Pályázati források

A tervezési terület vonatkozásában az alábbi, közelmúltban lezárult, valamint jelenleg futó pályázati projektek érdemelnek említést, melyek mindegyike a védett és Natura 2000-es területek élőhely és fajvédelmi célkitűzéseit szolgálja. (A lezárult projektek egy része fenntartási szakaszban van).

- *A Parlagi sas védelme Magyarországon (LIFE10 NAT/HU/000019)* - lezárult 2016-ban

A projekt célkitűzéseinek elérése érdekében a nemzeti park igazgatóság természetvédelmi őrszolgálat a tervezési területen is előforduló parlagi sas territóriumok fokozott ellenőrzését és a veszélyeztető tényezők, különös tekintettel a mérgező esetek feltárását végezte.

- *A kék vércse védelme a Kárpát-medencében (LIFE11/NAT/HU/000926)* – lezárul 2018 tavaszán

A pályázat legfőbb eleme a faj számára kedvező élőhelykezelési gyakorlati módszerek megvalósítása egy adott mintaterületen, de a projekt egyéb védelmi akciói, úgymint a mesterséges költőtelepek kialakítása, a meglévők kontrollja, valamint a fajjal kapcsolatos monitoring tevékenység révén a tervezési terület is közvetlenül érintett.

- *A szalakóta védelme a Kárpát-medencében (LIFE13/NAT/HU/000081)* – folyamatban

A projekt célja a Kárpát-medence szalakóta populációjának megerősítése és hosszú távú fenntartható védelmének megalapozása. A tervezési terület a fatelepítési, fészkelőhely-felmérési, valamint odú-kihelyezési és monitoring jellegű akciók által érintett.

- *A tűzok határon átnyúló védelme Közép-Európában (LIFE/NAT/AT/000834)* – folyamatban

A Hevesi-sík, ezen belül a tervezési terület vonatkozásában, mint fő projekttevékenység a fajt veszélyeztető predációs nyomás felmérése és az abból adódó problémák kezelése (pl. csapdázás) valósul meg.

- *Madarakra veszélyes 20 kV-os vezetékszakaszok madárbarát átalakítása a Hevesi Fűves Puszták TK területén (KEOP-7.3.1.2/09-2010-0047 és KEOP - 3.1.2/2F/09-11-2013-0015)* – lezárult 2015-ben

A projekt célja a Hevesi-sík területén húzódó és a tervezési területet is érintő még burkolatlan középvezetékű szabadvezeték-szakaszok madárvédelmi szempontból veszélyes vezetőkeinek és oszlopelemeinek burkolása, átalakítása, cseréje, továbbá két különösen veszélyes szakasz földkábeles kiváltása.

A tervezési terület vonatkozásában speciális közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok kezelésével kapcsolatos új természetvédelmi pályázat nem tervezett a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság gesztorságában.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

A Natura 2000 fenntartási terv esetében kötelezően alkalmazandó kommunikációs eszközök az alábbiak voltak:

- önkormányzati közzététel
- gazdafórum vagy falufórum

- honlap
- érintettek e-mailen/levélben történő megkeresése

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A tervezési folyamat során a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban: <https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek>

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazolós tértivevény	Üisz: 1175/1/2019. 30 levél kiküldése érintetteknek + elektronikus levél (ismert címek esetén)	2019.03.12
Nyomtatott tájékoztató	A BNPI elkészített egy Natura 2000 dossziét, mely a tervezéssel és a Natura 2000 területekkel kapcsolatban számos információval látja el a célzott érintettek körét (elsősorban: gazdálkodók, földhasználók). A dossziéba elhelyeztük a hatályos Natura 2000 gyep és erdőtámogatási rendeleteket, kaszálási bejelentőket.	A fórumon a jelenlevőknek átadott dossziék száma (db)	2019.03.20
Fórum (összes érintett)	Jelenléti ív, emlékeztető, fotódokumentáció	Üisz: 1175/1/2019.	2019.03.20
Önkormányzati közzététel	Igazolás az önkormányzat részéről	Üisz: 1175/2/2019.	2019.03.12
Honlap	Elérhetősége, adatfeltöltés dátuma	https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek	2019.03.12

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Gazdálkodók, területhasználók (mezőgazdaság)	Magántulajdonosok (12 tulajdonos) Poroszló-Újlőrincfalva Mezőgazdasági Szövetkezet Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
Vadgazdálkodó	Laskó-Rima Köze Vadászati Egyesület (Poroszló)
Vízgazdálkodó	Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatóság
Önkormányzat	Poroszló Község Önkormányzata

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Hatóságok	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Heves Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály • Heves Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földhivatali Főosztály • Heves Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földhivatali Főosztály Földhivatali Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Földművelésügyi Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Erdészeti Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztály
Civil szervezetek, köztisztviselők	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, Heves Megyei Igazgatósága • OMVK Heves Megyei Területi Szervezete • Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület 34 sz. Bükk-i Helyi Csoportja • Üröm Környezet- és Természetvédelmi Egyesület • Poroszló Turizmusáért Egyesület
Kezelők, egyéb szolgáltatók	Magyar Közút Nonprofit Zrt.
Helyi lakosság	Az érintett település lakosai

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Fórumot követően töltendő ki.

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

A tervezési terület a földrajzi besorolás szerint a Hevesi-sík kistáj (1.9.22) területén helyezkedik el, azonban a Hevesi-ártér (1.7.13) kistáj közelsége is kimutatható. A tervezési terület 88-93 méter tengerszint feletti magasságban helyezkedik el.

1.1.1. Éghajlati adottságok

A kistáj éghajlata mérsékelt meleg - száraz. Felhőzete csekély, az évi átlag 50-55% között változik. Az évi napfénytartam a kistáj keleti területén 1900-1950 óra. A nyári évnegyedben 760-800, télen 185-190 a napsütéses órák száma. A klimatikus viszonyok kedveznek a széles ökológia spektrumú szikes és löszpusztai fajok elterjedésének. A magas napsütéses órák száma a fénykedvelő heliofitonok dominanciájában is megmutatkozik. A nyár meleg, a július középhőmérséklete 21-21,5 °C. A nyári napok száma 75-85, a hőségnapoké 20-25 között változik. A viszonylag hideg tél ellenére a kitavasodás korán kezdődik, a hőmérséklet napi középértéke már április 10-15-e körül eléri a 10 °C -ot. A tavaszi fagyok április közepéig tartanak. A fagykárt fokozza, hogy a hőmérséklet viszonylag gyors emelkedése miatt a késői fagy a növényzetet rendszerint előrehaladott vegetációs fázisban találja.

1.1.2. Vízrajzi adottságok

Vízföldrajzi szempontból a tervezési terület legfontosabb jellemzője a nagyfokú vízszegénység, ami a felszíni és a felszín alatti vizekre egyaránt vonatkozik. Állandó vízfolyással nem rendelkezik. A Tisza-tóba ömlő Laskó-patak a tervezési területtől délre, kb. 450 méterre folyik. A nagyobb művelt táblákat és dűlőutakat árkok szegélyezik, melyek elsősorban belvízelvezető funkcióval bírnak. Ezek fő befogadója nem a Laskó-patak, hanem a Só-háti-csatorna, mely aztán Tisza jobbparti-szivárgó-001/4 közvetítésével éri el a Tiszát.

A terület vízháztartását a kedvezőtlen éghajlati viszonyokhoz képest sem a gyenge reliefenergia, sem a felszín alatti kőzetek minősége nem befolyásolja. A csapadék nagyon kevés, a területi párolgás sokévi átlaga 500-550 mm. A fajlagos lefolyás nem éri el az 1 l/s-ot. A lefolyási tényező szintén nagyon kicsi, 6% körüli. Még az általában vékony hótakaró olvadékvizei sem nagyon szivároghatnak be, hanem a vizet át nem eresztő zömmel agyagos, szikes talajú felszínről párolognak el. A mocsarak időszakos kisvizei az adott év csapadékjárástól függően nyár elejére többnyire kiszáradnak.

1.1.3. Talajtani adottságok

A tervezési terület magasártéri jellegű, közepes talajvízállású hordalékkúp síkságon fekszik, amelyet löszös iszap borít. Rajta a talajvíz állásának függvényében a szikes talajok különböző változatai képződtek, legelterjedtebb a szolonyec réti talaj. A táji környezetet túlnyomórészt szántóföldnek hasznosítják, de a réti szolonyec foltokon csak szikes puszták és sovány legelők vannak, a mélyebb laposokban mocsármaradványokkal.

1.2. Természeti adottságok

A területen 2017-ben élőhelyterképezésre került sor, az Általános Nemzeti Élőhelyosztályozási Rendszer (Á-NÉR 2011) kritériumrendszerét követve. Az élőhelyterképezés során pontos adatokhoz jutottunk az adott élőhelyfoltok mérete, kiterjedése,

természetessége tekintetében, melyek tervezési alapot is biztosítottak a kezelési egységek (KE) meghatározásához, az azok esetében tett természetvédelmi kezelési javaslatok megfogalmazásához.

Élőhely neve	Á-NÉR kódja	Natura 2000 élőhely kódja	Területe (ha)	Aránya (%)
Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	B1a	-	2,26	0,25
Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet	B2	-	0,29	0,03
Nem zsombékoló magassásrétek	B5	-	10,70	1,17
Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak	B6	-	0,19	0,02
Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál	BA	-	7,16	0,78
Mocsárrétek	D34	6440	0,25	0,03
Ürmöspuszták	F1a	1530	51,07	5,56
Cickóros puszták	F1b	1530	563,15	61,35
Szikes rétek	F2	1530	194,46	21,19
Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek	F3	1530	1,29	0,14
Üde mézpzásitos szikfokok	F4	1530	1,34	0,15
Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek	H5a	6250	8,90	0,97
Jellegtelen üde gyep	OB	-	1,41	0,15
Jellegtelen száraz-félszáraz gyep	OC	-	3,90	0,43
Magaskórós ruderalis gyomnövényzet	OF	-	0,47	0,05
Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet	OG	-	2,20	0,24
Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok	P2c	-	0,69	0,08
Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok	RA	-	0,10	0,01
Ültetett akácok	S1	-	1,57	0,17
Nem őshonos fafajok spontán állományai	S6	-	3,00	0,33
Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok	S7	-	1,74	0,19
Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák	T1	-	1,93	0,21
Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák	T2	-	13,95	1,52
Fiatallal parlag és ugár	T10	-	38,17	4,16
Tanyák, családi gazdaságok	U10	-	5,42	0,59
Út- és vasúthálózat	U11	-	2,26	0,25
Összesen:			917,89	100

A tervezési terület növényföldrajzi értelemben a Tiszántúli flórajárás (*Crisicum*) része. Mindemelllett a növényzet fajösszetételén északon a dombvidéki, hegylábi területek, délen pedig a Tisza növényzetformáló hatása mutatkozik meg. Az legmarkánsabb növényzeti típust a szikesek adják, melynek kialakulásában és fennmaradásában nagy szerepet játszottak az emberi hatások. A szikesek a változatos mikrodomborzatnak megfelelően mozaikos élőhelyeket alkotnak. A mozaikosság a vízborítás időtartamától, valamint a talaj

szikesedésének és eróziójának a mértékétől függ. A mozaikos jellegű, ún. padkás szikesek a tervezési területen kis kiterjedésűek, jobbra másodlagos jellegűek. A löszhátak jelentős része cickóros pusztává degradáltódott, maradvány állományaik jobbra mezsgyékre, csatornapartokra húzódtak vissza.

Állatföldrajzi szempontból a pusztai életközösségek jellemző fajaival jellemezhető a terület. A vizes élőhelyek hiányában elsősorban a száraz pusztai élőhelyekhez köthető állatfajok jellemzők a területre, melyek közül legjobban a madárfauna kutatott. A száraz gyepek fészkelő karakterfaja a mezei pacsirta (*Alauda arvensis*), valamint csökkenő számban a hantmadár (*Oenanthe oenanthe*). A magas fűvű rétek, kaszálók már gazdagabb fészkelő-közösséget rejtenek magukban. Gyakori költőfajaik a sárga billegető (*Motacilla flava*), a cigány csaláncsúcs (*Saxicola torquata*), a rozsdás csuk (*S. rubetra*), vagy a fűrj (*Coturnix coturnix*). A cserjés, fás növényzethez köthetőek a Natura 2000 különleges madárvédelmi terület jelölő fajának számító tövisszűrő- és kis örgébics (*Lanius collurio*, *L. minor*), a fokozottan védett szalakóta (*Coracias garrulus*) és a vörös vércse (*Falco tinnunculus*). A gyepterületek madártani jelentőségét tovább növeli, hogy számos értékes madárfaj táplálkozóterületét jelenti (lásd fokozottan védett ragadozómadarak, pl. parlagi sas /*Aquila heliaca*/, kerecsen /*Falco cherrug*/).

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
1530*	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak	A
6250*	Síksági pannon löszgyepek	B
6440	Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> -hoz tartozó mocsárrétjei	D

A jelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok összefoglalása:

Natura 2000 élőhely megnevezése	Kódja	Minősítés ⁸	Területe / aránya (a 2017. évi felmérések alapján)
Pannon szikes sztyeppek és mocsarak	1530*	A-CBB	811,32 ha / 88,39%
Síksági pannon löszgyepek	6250*	B-CBB	8,9 ha / 0,97%
Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> -hoz tartozó mocsárrétjei	6440	D	0,25 ha / 0,03%

Közösségi jelentőségű jelölő élőhelytípusok⁹:

Élőhely neve: Pannon szikes sztyeppek és mocsarak

Élőhely kódja:

1530*

Élőhely előfordulásai a területen:

A tervezési területen legnagyobb kiterjedésben előforduló élőhelytípusa. A tervezési terület kijelölése ezen élőhelytípus megléte és reprezentáltsága alapján történt.

⁸ Az élőhelyek minősítési kódtáblája az alábbi reprezentáltsághoz köthetők: A = kiemelkedő reprezentativitás; B = jó reprezentativitás; C = szignifikáns reprezentativitás. Ha egy élőhelytípus megtalálható ugyan, de a kérdéses terület szempontjából nem jelentős, ezt egy negyedik kategóriaként kell jelezni: D = nem szignifikáns jelenlét.

⁹ Az egyes közösségi jelentőségű élőhelytípusok elterjedését mutató térkép a „Térképek” pont alatt található

Élőhely területi aránya:

88,39% (a 2017. évi élőhelyterképezés alapján)

Élőhely kiterjedése a területen:

811,32 ha (a 2017. évi élőhelyterképezés alapján)
A hivatalos Natura 2000 adatlapon (Standard Data Form; SDF) szereplő érték: 550,72 ha. Az eltérés indokaként az aktuális élőhelyterképezés pontossága adható meg.

Élőhely jellemzése:

A szikes pusztai élőhelyek közül több élőhely is előfordul a tervezési területen. A magasártéri fekvésből következően a leginkább szikes talajokhoz köthető típusok hiányoznak (lásd vakszikesek) vagy kis kiterjedésben fordulnak elő (lásd ürmöspuszták /F1a élőhelytípus/ a terület 5,6%-án fordul csak elő). A szikes rétek (F2) kiterjedése már jóval jelentősebb (össz. 21,2%), de a cickórós pusztákat (F1b) tekinthetjük a legjellemzőbb sziki társulásnak.

A tervezési terület padkás szikesein néhány deciméteres távolságban található meg az erősen szikes (halofiton) bárányparéjos vakszik (*Camphorosmetum annuae*) és a padkatető reliktum zsályás löszgyepje. Az erősebben szikes termőhelyeken találjuk a puszták legértékesebb társulásait: az ürmös sziki gyepeket (*Artemisio santonici-Festucetum pseudovinae*), mézpázsitos szikfokokat és a bárányparéjos vakszikeket. A helyi erózióbázist a sziki mocsarak, sziki rétek (*Agrostio-Alopecuretum pratensis*, *Agrostio-Glycerietum poiformis*, *Agrostio-Beckmannietum eruciformis*) jelentik, melyeket a szikfokok (*Puccinellietum limosae*) és a szikerek (*Pholiuro pannonicum-Plantaginetum tenuiflorae*) kanyargós hálózata vesz körül. A padkatetőkön előforduló füves cickórós puszták (*Achilleo setaceae-Festucetum pseudovinae*) már kevesebb halofiton fajt tartalmaznak. A tervezési területen előforduló szikésekre jellemző fajok közül az alábbiakat lehet kiemelni:

- szikes puszták, ürmöspuszták:

sziki üröm (*Artemisia santonicum*), magyar sóvirág (*Limonium gmelini subsp. hungaricum*), pusztai cickafark (*Achillea setacea*), parti laboda (*Atriplex littoralis*), sziki buvákfű (*Bupleurum tenuissimum*), bárányparéj (*Camphorosma annua*), keskenylevelű sás (*Carex stenophylla*), sziki útifű (*Plantago maritima*), réti őszirózsa (*Aster sedifolius*) közönséges szikipozdor (*Podospermum canum*), sziki mézpázsit (*Puccinellia limosa*), felemás zsásza (*Lepidium perfoliatum*), villás boglárka (*Ranunculus pedatus*), sziki here (*Trifolium angulatum*), pusztai here (*T. retusum*), sávós here (*T. striatum*), sudár here (*T. strictum*)

- szikes rétek és mocsarak:

kisfészkü aszat (*Cirsium brachycephalum*), korcs nőszirm (*Iris spuria*), sziki zsióka (*Bolboschoenus maritimus*), sziki őszirózsa (*Aster tripolium subsp. pannonicus*), Kerner erdei kányafű (*Rorippa sylvestris subsp. kernerii*), keskenylevelű lórom (*Rumex stenophyllus*), sziki madárhúr (*Cerastium dubium*), sziki kerep (*Lotus glaber*), berki sás (*Carex otrubae*), réti sás (*C. distans*), hernyópázsit (*Beckmannia eruciformis*), kígyófark (*Pholiurus pannonicus*), dárdás laboda (*Atriplex prostrata*), egérfarkfű (*Myosurus minimus*), réti szittyó (*Juncus compressus*)

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése¹⁰:

A tervezési területen igen eltérő természetességű szikések találhatóak. A

¹⁰ Az élőhelyek természetességének értékeléséhez a Németh – Seregélyes-féle, 5 fokozatú skálát használtuk (TDO): 1 = Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot; 2 = Erősen leromlott / gyengén regenerálódott

karakterfajokban gazdag – kis kiterjedésű – padkás szikések magas természetességűek (TDO=4 és 5; ezek együttes aránya 5,7%). A szikések jelentős része általában közepesen leromlottak, ezek érik el a jelentősebb kiterjedést (TDO=3 és 3,5; ezek aránya együttesen 79,4%). A leromlott (TDO=2 és 2,5) állapotú szikes élőhelyfoltok a szikések 14,9%-át jellemzik. Ezek többnyire a gyomos tarackbúzás jellegtelen mocsárréteket reprezentálnak.

Élőhely veszélyeztetettsége:

Az élőhely veszélyeztetettsége közepes, eltérő mértékben jelentkeznek a szárazabb és az üdebb növényzeti foltokban. Az egybefüggő nagy kiterjedésű szikéseken belül a regenerációs folyamatok is könnyebben be tudnak következni, mint a fragmentál, szántókkal, infrastrukturális elemekkel felsabdalt pusztarészek. Az ürmös és cickóros szikések, főleg, ha padkás sziki környezetben fordulnak elő, akkor alacsonyabb veszélyeztetettségűnek tekinthetők. A szikes mocsarakat, réteket a csapadékhiány veszélyeztetheti, ezek jelentősebben ki vannak téve a kiszáradásból eredő negatív hatásoknak. A vonalas objektumok (árkok, csatornák, dűlőutak) melletti állományok – az inváziós növényfajok közelsége folytán – erősebben veszélyeztetettebbek.

Veszélyeztető tényezők:

Az élőhelykezelések elmaradásával együtt jár az állományok leromlása, degradálódása (L02). Ez legtöbbször a specialista fajok visszaszorulásával jár együtt, másrészt a többszintű gyepek homogenizálódásában mutatkozik meg, mely a szerves anyag (füavár) felhalmozódásával is jár (L03). A tradicionális legeltetéses hasznosítást több gyepreszen felváltotta a gépi kaszálás, mely a padkás szikések esetén a természetes mikroformák pusztulásával (A08, A10), így a szikes növényzeti mozaikok leromlásával jár. A művelési mód változása így potenciális hatásként értékelhető (A02). A Nagy-állási tanya szomszédságában, a kiépített karámoknál és az állatok behajtási

---

állapot; 3 = Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot; 4 = Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot; 5 = Természetes állapot.

útvonalában erősen túllegeltetett növényzeti foltok is megjelennek (A09). A művelési gyakorlat során több esetben a gyepterület elszántása is megfigyelhető (ennek összterülete meghaladja a 8 hektárt a tervezési területen). Ebből következően a gyepterület kiterjedése csökken, a gyomos szántószegély – a műtrágya bemosódása miatt – a gyepterületen alakul ki (A15, A20). A Poroszló 037/6 hrsz-ú ingatlanon található tanya működése, karbantartása, felújítása során keletkezett építési törmelék, bontásból származó, mentett építőanyag, valamint trágya található a tanya környezetében, ami az érintkező szikes gyepek esetén azok kiterjedését és természeti állapotát csökkenti. (A24). A cickóros állományok több pontján már megjelent az inváziós selyemkóró (*Asclepias syriaca*) is (I01). A gyepeken elsősorban a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) terjedő foltjai veszélyeztetik a gyepek természeti állapotát. A csatornák, árkok, illetve az egykori tanyahelyek felől a fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*) és az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) előretörése figyelhető meg (I02). Az illegális hulladéklerakás a Poroszló 016/2j és a 016/2h helyrajzi számok Poroszlóhoz közelebb eső részein, a tervezési határainak közelében jelent gondot. A kommunális hulladék az érintkező szikes gyepek, mocsarak természeti állapotát károsan befolyásolják (F09).

Élőhely neve: Síksági pannon löszgyepek

Élőhely kódja:

6250*

Élőhely előfordulásai a területen:

Szikes gyepek közé ékelődve fordulnak elő löszgyepek, elsősorban a tervezési terület középső részén (Benke-dűlő és Benke-lapos dűlőkben). Az élőhelyterképezés alapján az élőhelyfoltok kiterjedése 5 m² és az 1,7 hektár között változik. Szórványosan csatornák, árkok mellett is előfordulnak másodlagos állományaik.

Élőhely területi aránya:

0,97% (a 2017. évi élőhelyterképezés alapján)

Élőhely kiterjedése a területen:

229,47 ha (a 2017. évi élőhelyterképezés alapján)
A hivatalos Natura 2000 adatlapon (Standard Data Form; SDF) szereplő érték: 113,27 ha.
Az eltérés indokaként az aktuális élőhelyterképezés pontossága adható meg.

Élőhely jellemzése:

Zárt, vízhatásnak már nem kitett gyeptípusok sorolandók ide. Vezérnövényük a pusztai csenkesz (*Festuca rupicola*), de jellemző a korai sás (*Carex praecox*), a karcsú perje (*Poa angustifolia*) illetve a leromlott állományokban a csillagpázsit (*Cynodon dactylon*) és a közönséges tarackbúza (*Agropyron repens*). Jobbára kétszikű fajok dominanciája a jellemző, az indikátor fajok közül kiemelhetők az alábbiak: csattogó szamóca (*Fragaria viridis*), fehér tisztosfű (*Stachys germanica*), közönséges ínfű (*Ajuga genevensis*), osztrák és ligeti zsálya (*Salvia austriaca*, *S. nemorosa*), magas hölgymál (*Hieracium bauhinii*), vajsínű ördög szem (*Scabiosa ochroleuca*), lecsepült veronika (*Veronica prostrata*), lila ökörfarkkóró (*Verbascum phoeniceum*) stb.

Karakterfajokban, színező elemekben közepesen gazdagok a tervezési területen található löszgyep állományok. Három védett növényfaj előfordulását detektáltuk: gumós macskahere (*Phlomis tuberosa*), hibrid gyújtoványfű (*Linaria biebersteinii*) és kiterült pimpó (*Potentilla patula*). További értékes elemek az alábbiak: magas kígyószisz (*Echium italicum*), apró keresztű (*Cruciata pedemontana*), magyar zsálya (*Salvia aetiops*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:

A tervezési területen jobbára közepesen természetes és magas természetességű löszgyepeket találhatunk. Az állományok 93%-a közepes természetességű (TDO=3) kategóriába esik.

Élőhely veszélyeztetettsége:

A szikes környezetben (löszös padkatetőkön kialakult állományok kevésbé vannak kitéve az alábbi részletezett veszélyeztető tényezőknek. A csatornapereken, szántószegélyben lévő állományok jóval veszélyeztetettebbek (lásd vegyszerek bemosódása, beszántás, mederrendezési munkák stb.).

Veszélyeztető tényezők:

A szántószegélyben előforduló állományok fokozottan ki vannak téve a műtrágya-elsodródásból (A20) és a beszántásból eredő veszélyeknek (A15). Előbbi esetben nitrofitá gyomfajok előretörése a jellemző, utóbbi esetben a gyeperomlása olyan mértékű, hogy a jelölő élőhelyfolt kiterjedése is lecsökken. A Nagy-állási tanya szomszédságában, a kiépített karámoknál és az állatok behajtási útvonalában erősen túllegettetett növényzeti foltok is megjelennek (A09). Kisebb területeken a siska nádtippanos foltok előretörése is

jelentkezik (I04) valamint a löszgyepekben már megjelent az inváziós selyemkóró (*Asclepias syriaca*) is (I01). A gyepeken elsősorban a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) terjedő foltjai veszélyeztetik a gyepek természeti állapotát. A csatornák, árkok, illetve az egykori tanyahelyek felől a fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*), a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), a zöld juhar (*Acer negundo*) és az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) előretörése figyelhető meg (I02).

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D) ¹¹
II., IV.	Kisfészekű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>)	D

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D) ¹²
II., IV.	molnárgörény (<i>Mustela eversmannii</i>)	C
II., IV.	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	D
II., IV.	vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	D
IV.	barna ásóbéka (<i>Pelobates fuscus</i>)	-
IV	fürge gyík (<i>Lacerta agilis</i>)	-

Közösségi jelentőségű jelölő állatfajok:

Faj neve: molnárgörény (*Mustela eversmannii*)

Irányelv melléklete:

II., IV.

Faj előfordulásai a területen:

A tervezési területen belül előfordulása nem lokalizálható kisebb alegységre (pl. dűlőszinten). Mint mozaikos agrártájhoz kapcsolódó faj feltehetőleg a tervezési területen kívül is előfordulhat, melyet a faj relatíve nagy otthonterülete („home range”) is indokol.

¹¹ A kódok jelölése az országos állománymérethez viszonyított arányt mutatják: A = 100 % $\geq$ p > 15 %; B = 15 % $\geq$ p > 2 %; C = 2 % $\geq$ p > 0 %. Továbbá, minden olyan esetben, amikor egy érintett faj a szóban forgó területen nem szignifikáns mértékben van jelen, ezt egy negyedik kategóriaként kell megadni: D = nem szignifikáns populáció

¹² A kódok jelölése az országos állománymérethez viszonyított arányt mutatják: A = 100 % $\geq$ p > 15 %; B = 15 % $\geq$ p > 2 %; C = 2 % $\geq$ p > 0 %. Továbbá, minden olyan esetben, amikor egy érintett faj a szóban forgó területen nem szignifikáns mértékben van jelen, ezt egy negyedik kategóriaként kell megadni: D = nem szignifikáns populáció.

Állománynagyság (jelöléskor):

A Natura 2000 adatlapon konkrét állománynagyság nincs jelezve, csak a faj előfordulására vonatkozó „Present” (P) jelenléti került megnevezésre.

Állománynagyság (tervkészítéskor):

Az állományméret a faj biológiájából és rejtett életmódjából adódóan nehezen adható meg.

Állomány változásának tendenciái és okai:

Állomány változásának trendjéről, irányáról nem rendelkezünk részletes adatokkal. Feltehetőleg az országos állományban bekövetkező állománycsökkenés a térségi állományok esetében is észlelhető, de ez nem számszerűsíthető.

Faj veszélyeztetettsége:

A rejtett életmódja, monitorozási nehézsége miatt a veszélyeztetettsége nem adható meg.

Veszélyeztető tényezők:

A gyomirtó, rovarirtó, rágcsálóirtó szerek hatóanyagai közvetve a zsákmányállatok csökkenésén keresztül is károsan hathat. (A23). A tanyák bevezetőútjain alkalmi gázolás is előfordulhat. Ugyanezen veszélyeztető tényező hatványozottan jelentkezik a tervezési területtől északra futó 33-as főút és a keleti részen található 3213 számú Kisköre-Poroszló összekötő út esetében (E01. Potenciális veszélyforrásnak tekinthető a tanyákról elkóborló kutyák által történő predáció is (L06).

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség ¹³	Jelentőség
réti őszirózsa	<i>Aster sedifolius</i>	V	4-5 kis populációja ismert csak a tervezési területről, legelterjedtebb a tervezési terület nyugati határán. A tiszai szikessedő rétek karakterfajának tekinthető.
gumós macskahere	<i>Phlomis tuberosa</i>	V	A tervezési terület három pontján jelenik meg kisebb állománya. Lösspusztai maradványfajnak tekinthető a tervezési területen.
kiterült pimpó	<i>Potentilla patula</i>	V	A tervezési terület

¹³ Magyarázat: V = védett faj; FV = fokozottan védett faj; HDIV. = Élőhelyvédelmi Irányelv IV. mellékletében szereplő faj; BD = Madárvédelmi Irányelv mellékletében szereplő faj

Magyar név	Tudományos név	Védettség ¹³	Jelentőség
			lőszgyepjeiben szórványos előfordulású.
hibrid gyújtóványfű	<i>Linaria biebersteinii</i>	V	A tervezési terület egy pontjáról vált ismertté. Ritka előfordulású védett növényfajunk.
korcs nőzirom	<i>Iris spuria</i>	V	A tervezési terület nyugati határáról került elő egy kisebb állománya 2017-ben.
imádkozó sáska	<i>Mantis religiosa</i>	V	Védett faj, száraz gyepekben általános előfordulású.
erdei fülesbagoly	<i>Asio otus</i>	V	Ritka fészkelő a tervezési területen, elsősorban ezüsthás facsoportokban fészkel.
kuvik	<i>Athene noctua</i>	FV	A tervezési területen található tanyaépület rendszeres fészkelője, de facsoportokban is fészkel (4-5 revír ismert).
egerészölyv	<i>Buteo buteo</i>	V	Rendszeresen fészkelőként jelenik meg a területen (kb. 5 revír ismert a területről).
barna rétihéja	<i>Circus aeruginosus</i>	V, BD	A vizes élőhelyeken, magasfűvű gyepekben szórványosan, 1-2 pár fészkel.
szalakóta	<i>Coracias garrulus</i>	FV, BD	Rendszeres fészkelő a tervezési területen, elsősorban a kihelyezett odukat foglalja el, de természetes faodúból is ismert fészkelése (4 revír).
haris	<i>Crex crex</i>	FV, BD	Alkalmi fészkelő a tervezési területen. 2010-ben jelentkezett nagyobb egyedszámban a tervezési területen.
vörös vércse	<i>Falco tinnunculus</i>	V, BD	A facsoportok, fasorok jellemző fészkelője, több esetben telepesen fészkel. Az fészkelő párok száma meghaladja az évi 10-et.
kék vércse	<i>Falco vespertinus</i>	FV, BD	A facsoportok szórványos, de rendszeres fészkelője a tervezési területen.
tövisszúró gébics	<i>Lanius collurio</i>	V, BD	A szegélyélőhelyek jellemző fészkelője. A tervezési területen több mint 10 pár évi fészkelése bizonyított.
kis örgébics	<i>Lanius minor</i>	V, BD	Facsoportokhoz, fás szegélyekhez kötődő ritka fészkelő (az egyes években 5-8 pár fészkel a tervezési területen).
karvalyposzáta	<i>Sylvia nisoria</i>	V, BD	Cserjések ritka fészkelője.

Magyar név	Tudományos név	Védettség ¹³	Jelentőség
piroslábú cankó	<i>Tringa totanus</i>	FV	Csak bősapadékú tavaszokon jelenik meg. Csökkenő tendenciát mutat fészkelése térségi szinten is.
gyöngybagoly	<i>Tyto alba</i>	FV	Tanyaépület ritka fészkelője.
búbos banka	<i>Upupa epops</i>	V	4-5 pár évi fészkelése bizonyított a tervezési területről.

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
gyep (legelő)	807,7	87,81
erdő	6,39	0,69
szántó	55,66	6,5
művelésből kivett	50,06	5,44
Összesen	919,8	100

A tervezési területen dominálnak a gyepterületek (legelők): a teljes tervezési terület 87,8%-át fedik le. Az erdő művelési ágú területek kis kiterjedésűek, 6,4 hektárt tesznek ki, mely a tervezési terület 0,7%-a. A szántóként nyilvántartott területek részesedése 6,5% (magasabb, mint a valós területhasználatból adódó érték, ami 5,8% körüli). A művelés alól kivett ingatlanok száma jelentős (össz. 30 db ingatlan), jobbra utak és árkok képezik. A tervezési területen keresztülhaladó 3213. számú Kisköre-Poroszló összekötő út (Poroszló 021 hrsz-ú ingatlan) is részét képezi a területnek. Kivett udvarként, majorként, illetve lakóházként (*) vannak nyilvántartva az alábbi ingatlanok: Poroszló 028, 037/6*, 043/5 és 01072/1.

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

Tulajdonosi csoport	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
állami tulajdon	312,1	33,93
(földrendezés alatt álló területek)	459,06	49,91
magántulajdon	137,4	14,94
önkormányzati tulajdon	11,24	1,22
Összesen:		

A tervezési területen dominál az állami tulajdon, azon belül is magasa Bükki Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő területek aránya (a tulajdonosi jogokat a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet gyakorolja). A csatornák tulajdonosi kezelője az Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatóság (Poroszló 024/1, 044/2, 062 hrsz-ú ingatlanok). A 3213. számú Kisköre-Poroszló összekötő út állami kezelője a Magyar Közút Nonprofit Zrt. (Poroszló 021 hrsz-ú ingatlan). A földrendezések még nem fejeződtek be a térségben, így az állami tulajdonrész további növekedése várható. A magántulajdon részesedése kb. 15%, mely a termőterületeken kívül a kivett tanyahelyek (udvar, major és lakóház) esetében is jelentkezik. Az önkormányzati tulajdon 8 ingatlan esetében jelentkezik (8 db: Poroszló és 2 db Újlőrincfalva). Ezek kivétel nélkül kivett utakat és árkokat fednek le.

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1 Mezőgazdaság

A térség általános jellemzése:

A dél-hevesi térségben elsősorban a szántóföldi növénytermesztés a jellemző, a terület mintegy 65%-át borítják különböző, nagyrészt egyéves növénykultúrákkal borított szántóterületek. A térségben a kalászosok, azon belül is az őszi kalászosok termesztése a jellemző. Ezek területaránya a szántókon belül meghaladja a 40%-ot. Jelentős területet (18-23 %) foglal el a napraforgó, míg a pillangós takarmánynövények területaránya 5-10 % között mozog. Az elmúlt időszakban az agrártámogatások rendszertelenségének köszönhetően elsősorban a pillangósok és a napraforgó területaránya változott jelentősen. Jól kimutatható volt, hogy a támogatások megszűnése idején a pillangós takarmánynövények és az ugaroltatott területek térfoglalása mintegy felére csökkent, miközben a napraforgóval bevetett területek mennyisége nagyjából az innen hiányzó térmértékkel emelkedett. A támogatások újbóli megjelenése a korábbi arányok visszaállítását eredményezte.

A gyepek zömében nagyobb szántóterületek közötti fragmentumokban helyezkednek el. Elvértve találkozhatunk nagyobb egybefüggő gyepterületekkel, melyek jellemzően valamilyen természetvédelmi oltalom alatt állnak. A gyepek aránya alig haladja meg a 16%-ot. Jellemző mind a kaszálóként, mind a legelőként hasznosított terület, azonban az alacsony állatlétszám miatt számos területen alacsony, vagy egyáltalán nincs semmilyen haszonvétel, ezért a degradáció jelei mutatkoznak.

Mind a gyepek, mind a szántók esetében elmondható, hogy a kis parcellaméretek jellemzők. Mindkét típus esetében a 0-5 hektár kiterjedésű területek vannak jelen legnagyobb számban, a méret növekedésével együtt pedig a parcellák darabszámának jelentős csökkenését figyelhetjük meg. Területarányát tekintve szántók esetében a 20-40 hektár méretű parcellák az uralkodók. Ez utóbbiak az összes szántó 1/6-át teszik ki. Gyepek esetében a 40 hektár feletti parcellák területe valamivel meghaladja a gyepekkel borított terület felét, mely így a legnagyobb területarányú parcellaméret ennél az élőhelytípusnál.

A különböző, fás szárúakkal borított vegetációk aránya elenyésző, 3% körüli. Ezek jellemzően kis kiterjedésű fasorok, erdőfoltok, alig néhány 10 hektár feletti erdőtömbbel találkozhatunk. Az idegenhonos és nemesített fajok aránya igen magas, számos, elsősorban nemesnyárból álló ültetvénytel találkozhatunk, a fasorok, szárnyékerdők jellemző faja pedig az akác. A természetközelinek nevezhető erdős területek jellemző fajái a kocsányos tölgy, a magyar kőris, valamint a fehér és a sűrű nyár.

A fennmaradó területet a települések belterülete, külterületi tanyák, telepek, anyagyerőhelyek, vonalas létesítmények stb. foglalják el. Ezek aránya a térségben mintegy 15%-ot tesz ki.

A tervezési terület vonatkozásában az alábbi összefoglalót tudjuk megadni:

A tervezési terület magját a térség egyik legnagyobb egybefüggő gyepterülete alkotja. Bár kisebb csatornák, árkok parcellákra szabdalják, mégis közel 500 hektár olyan gyepterületet találunk itt, amely egybefüggőnek tekinthető. Az ezen kívül eső területek, amelyeket egy-egy jelentősebb földút, egy esetben pedig egy közút választ el a szomszédos gyepektől, szintén nagyobb egységeknek tekinthetők, hasonló okok miatt. Így négy nagy, egymással szomszédos gyepterület alkotja a zömét a területnek, melyben kisebb szántóterületek, erdőfoltok is növelik a változatosságot, ám ezek aránya a művelés alól kivett területekkel együtt is alig haladja meg a 10 %-ot.

A gyepek jelentős részét legeltetéssel hasznosítják. A fő legelő állatfajok a ló és a szarvasmarha, kisebb számban a birka és a szamár, valamint a bivaly. Jellemzően kaszálással

hasznosítják a nagyobb kiterjedésű gyepek közül Poroszló 01072/2, 032/1d, északi részét, a Poroszló 032/1g-t, 043/1a nyugati felét, valamint az Újlőrincfalva 016/3 a, c és a 016/4 helyrajzi számú területeket. Sajnos egyáltalán nem hasznosított gyepet is találunk (pl. Poroszló 027/1), melyeken a degradáció jelei erősen kimutathatók.

A legeltetés az állattartók az itatást jellemzően a telepeken végzik, így a még meglévő gémeskút állapota igen rossz. Az egyetlen, még álló kútgémet ráadásul egy manapság kaszálóként hasznosított területen, az Újlőrincfalva 016/4 helyrajzi számon találjuk. A MePAR nyilvántartása alapján (www.mepar.hu) 5 db gémeskút található meg a területen.

A kaszálások során jellemzően megmaradnak egy gépalj szélességben kaszátlan sávok, azonban ezek későbbi szárazítása nem minden esetben történik meg, helyszínük sem minden esetben változik, így ezek a sávok sokszor degradáció jeleit mutatják (pl. Poroszló 043/1a). Bizonyos területeken (pl. Poroszló 032/1d) ezzel ellentétben nem, vagy minimális mennyiségben maradnak kaszátlan sávok.

A szántók nagy többsége a gyepek között zárványterületeken fordul elő. Általában kis alapterületűek, mindössze egy 25 hektár körüli, nagyobb méretű szántó van a védett területen belül. Ezen kívül kettő 10 hektár körüli méretű, az összes többi 5 hektár alatti. Ez utóbbi hat közül négy az elszántások miatt került bele a tervezési területbe.

Extenzív szántóföldi hasznosítás jellemző úgy a tervezési területen, mint annak környezetében. Jól jellemzi ezt az a tény, hogy a legnagyobb területű szántó 2017-ben ugaroltatott terület volt. Jellemző emellett az őszi búza és a lucerna termesztése, bizonyos években azonban a kapás növénykultúrák is megjelenhetnek, mint a napraforgó vagy a kukorica.

A művelés alól kivett területek jelentős részét egy állattartó telep (Nagyállás; Poroszló 037/6) és egy romos állapotban lévő, használaton kívüli tanya (Kisállás; Poroszló 028) teszi ki. Ez utóbbi területe igen nagy, több, mint 12,5 hektár, amelyből a tanya területe ténylegesen alig több, mint 1,6 hektár. A maradék terület jelentős része a természetben gyep, egy kisebb részén pedig ezüsthék találhatók. A Sáradi-dűlőben a Kisköre – Poroszló közúttól keletre is található egy kisebb állattartó telep (Poroszló 01072/1).

Kisebb-nagyobb méretű árkok, csatornák mellett a tervezési területet kettészeli egy szilárd burkolatú közút is, valamint a Poroszló 040 helyrajzi számú út egy jelentős része is szilárd burkolattal rendelkezik.

Két jelentősebb állattartó hasznosítja a terület túlnyomó többségét. Ez a tevékenység azonban villanypásztor alkalmazásával valósul meg, így nem biztosított a legelők egyenletes és teljes kihasználása. Jellemzően alullelegeltetett területekről van szó, azonban a poroszlói 032/1d helyrajzi szám déli részein egyes években inkább a túllegeltetés nyomai voltak megfigyelhetőek. Ennek oka elsősorban az állami földhaszonbérletekre sikertelenül pályázó gazdálkodó időszakos területhiánya volt. Ugyanígy túllegeltetés jellemző a Poroszló 037/6 helyrajzi számon lévő állattartó telep közvetlen környezetében is.

A gyepterületeket érintően számos olyan probléma adódik, amely nem a térségi gazdálkodás jellemzőiből (pl. alacsony állatlétszám) fakad, hanem elsősorban emberi mulasztások eredménye. Mértékében mindenképpen a legjelentősebb a poroszlói 037/6 helyrajzi számon található tanya és környezete. A jelenlegi helyrajzi szám kisebb, mint a rajta található ingatlanok kiterjedése. Ennek egyik oka, hogy a már korábban meglévő épületek is kilógtak kisebb mértékben a területről, a másik pedig az, hogy a 2015-ben a tanyaafelújítási program keretében épített épületek is részben a szomszédos – állami tulajdonban lévő – Poroszló 037/17 helyrajzi számra épültek. További gondot jelent az, hogy a tanya környezete rendezetlen. A tanya működése, karbantartása, felújítása során keletkezett építési törmelék, bontásból származó, mentett építőanyag, valamint trágya található a tanya környezetében, ami részben a Poroszló 037/17 helyrajzi számú területen van elhelyezve. Ezek térmértéke a Natura 2000 terület létrejöttékor körülbelül 2-3000 m² volt, mára elérte az 1-1,2 ha-t.

Az elmúlt években további problémát jelentett a Poroszló 041/a helyrajzi szám ÉNY-i csücskében elhelyezett trágyadepónia. A depónia jelentős része a szántóterületen helyezkedett el (a Poroszló 45/6 hrsz túlműveléséből adódóan), azonban kisebb részben (valamivel több, mint 0,1 hektár) érintette a ténylegesen gyepként hasznosított területet is. Itt a hatósági eljárást követően a probléma megszűnt, a gyepterület helyreállítása folyamatban van.

Az illegális hulladéklerakás a Poroszló 016/2j és a 016/2h helyrajzi számok Poroszlóhoz közelebb eső részein, a tervezési határainak közelében jelent gondot. A szomszédos területeken a 2010-es évek elején számolták fel Poroszló község hulladéklerakóját, miután a térségi hulladéklerakó Tiszafüreden üzemelni kezdett. A lakosság azonban továbbra is jelentős mennyiségű hulladékot, köztük veszélyes hulladékot (pl. autóalkatrészek, háztartási berendezések stb.) is helyezett el a területen. A terület részben megtisztításra került, a zárása is megtörtént, azonban ez a tevékenység a mai napig nem szűnt meg teljesen.

Kisebbséges jelentőségű, azonban mindenképpen említésre érdemes probléma a bivallyal történő legeltetés. Jellemzően ezek az állatok a Poroszló 043/1a hrsz keleti felén tartózkodnak, melegebb időszakokban azok mélyebb, vizes foltjaiban. Ennek következtében, mivel ez igen kis területet jelent, az ott költeni próbáló partimadár fajok (pl. bibic, pirsolábú cankó) költése megsemmisülhet, vagy a zavarás miatt nem tudnak költésbe kezdeni.

A tervezési terület tájhasználatát az alábbi táblázat ismerteti:

Élőhely/ parcellaméret	Összterület (ha)	Területarány (%)	Parcellák száma (db)	Parcella átlagterület (ha)
fás vegetáció	7,36	0,80%	8	0,92
0-5 ha	7,36	0,80%	8	0,92
6-10 ha	-	-	-	-
11-20 ha	-	-	-	-
21-40 ha	-	-	-	-
41+ ha	-	-	-	-
gyep	816,46	88,95%	18	45,36
0-5 ha	7,18	0,78%	3	2,39
6-10 ha	11,92	1,30%	2	5,96
11-20 ha	70,64	7,70%	5	14,13
21-40 ha	89,15	9,71%	3	29,72
41+ ha	637,57	69,46%	5	127,51
kivett	41,80	4,55%	24	1,74
0-5 ha	29,26	3,19%	23	1,27
6-10 ha	-	-	-	-
11-20 ha	12,54	1,37%	1	12,54
21-40 ha	-	-	-	-
41+ ha	-	-	-	-
szántó	52,25	5,69%	9	5,81
0-5 ha	6,08	0,66%	6	1,01
6-10 ha	9,49	1,03%	1	9,49
11-20 ha	11,00	1,20%	1	11,00
21-40 ha	25,69	2,80%	1	25,69
41+ ha	-	-	-	-
Végösszeg	917,87	100,00%	59	15,56

1.3.3.2 Erdészet

A tervezési területen az erdőgazdasági hasznosítás másodlagos. Három erdőtervezett terület érinti a tervezési területet, melyek adatait az alábbi táblázatban foglaltuk össze¹⁴:

Erdőrészlet	Elsődleges rendeltetés	További rendeltetés	Faállomány típus	Tulajdonforma	Terület (ha)
Poroszló 22/A	Természetvédelmi	Talajvédelmi	Akácos	Állami	0,73
Poroszló 23/A	Természetvédelmi	Mezővédelmi	Egyéb lomb elegyes-akác	Állami	2,29
Poroszló 23/B	Természetvédelmi	Mezővédelmi	Egyéb lomb elegyes-akác	Magán	1,05

A terület országos védett jellegéből adódóan a védelmi rendeltetések a jellemzők (természetvédelmi illetve talaj- és mezővédelmi). A tervezési területen található erdőtervezett erdők kismértékben tűzveszélyes faállományok besorolást kaptak. Megemlítendő, hogy a Poroszló 23/B erdőterület esetében az erdőterületnek csak az északi – 0,19 hektár kiterjedésű – részegysége érinti a tervezési területet (a Poroszló 01073/1 hrsz-ú ingatlannal való átfedés miatt). a tervezési területen található további fás növényzettel borított részei fásításoknak tekinthetők.

A fás vegetációk elsősorban kisebb, korábban deleltetéshez használt erdőfoltok, melyekben az akác (Poroszló 032/1b és az amerikai kőris (Poroszló 043/1b) a legmeghatározóbb fafaj. A Poroszló Újlőrincfalva között húzódó műút mentén ez utóbbi két fafaj mellett megjelenik a fehér nyár és a szürke nyár, valamint a nemesnyarak is. A csatornák, utak mentén számos helyen találkozhatunk a keskenylevelű ezüstfa kisebb-nagyobb csoportjaival is. A Poroszló 01072/2 helyrajzi számú gyepterületén belül is találunk akác és ezüstfafoltokat, illetve a déli részeken ezüsthévíz álló erdősávokat. Ezeknek a területeknek a megléte szükséges, hiszen számos védett vagy fokozottan védett és egyben közösségi jelentőségű madárfaj (töviszűrő gébics, kis őrgébics, szalakóta stb.) fészkelőhelye, azonban az idegenhonos és inváziós fafajok cseréjére szükség van. Egy ilyen tevékenységet kezdett el a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2016-ban a Poroszló 032/1b helyrajzi szám területén, ahol alátelítési erdőátalakítás végrehajtása folyik.

1.3.3.3 Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

A 80-as évek közepéig Heves megye déli részén élt Magyarország egyik legjobb őzállománya. Számos nemzetközi viszonylatban is kiváló őztrófea került ki a területről. A rendszerváltáshoz kötődő vadászterület átszervezések alatt a vadállomány mennyiségi és minőségi romlása következett be. A vadgazdálkodási egységek helyzetének konszolidálódása után várható a vadállomány állapotának javulása. A vaddisznó korábban váltóvaddként jelentkezett a területen, mára állandósult a jelenléte. A monokultúras mezőgazdasági termelés nagy táblái és a mozaikos megjelenésű vizes élőhelyek kedvező életfeltételeket teremtettek számára. A védett területen, pusztai életközösségben a földön fészkelő fajok szaporodásának veszélyeztetése miatt jelenléte nem kívánatos. A területen az apróvad is hangsúlyosan jelentkezik, sajnálatosan a fogoly teljesen visszaszorult, de a mezei nyúl állománya is megcsappant az elmúlt évtizedben. Apróvaddként még jellemző a fácán is, állománya stabilnak tekinthető. A tervezési területen jelenleg fácánkibocsátás nem történik. Utóbbiak a térségben fészkelő parlagi sasok fő prédájának is tekinthetők.

¹⁴ <http://erdoterkep.nebih.gov.hu/> alapján

1.3.3.4 Vízgazdálkodás

A tervezési terület a Laskó-Csincse (08.01.) belvízi öblözet részét képezi, a vízgazdálkodási feladatokat az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság Egri Szakasz mérnöksége látja el. A tervezési terület nyugati határát a Só-háti-csatorna jelöli ki, mely a Nagy-garádics dűlőnél a tervezési területen „belülre is kerül”. Ez az időszakos csatorna a 33. sz. főút feletti szántóterületek fő belvívlevezetője. Befogadója a Tisza jobbparti-szivárgó-001/4, melyet a tervezési területtől délre ér el (1975 méteres távolság megtétele után). A tervezési területen két további vízgazdálkodási feladatokat ellátó csatorna található: a Névtelen-Poroszló 016/2b és a Névtelen-Poroszló 016/2f csatorna. Ezek a Benke-rét mélyfekvésű területeiről vezetik le a vizet. Utóbbi – a tervezési területtel határos – korábbi szeméttelép vizeit is levezeti. A tervezési területen lévő csatornák időszakos jellegűek. A kezelésüket korábban vízgazdálkodási társulat végezte (Eger-Tarnavölgyi Vízgazdálkodási és Talajvédelmi Társulat), de a kezelési jog átkerült az Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatósághoz.

1.3.3.5 Turizmus

A terület viszonylag közel esik a 33-as főútvonalhoz, így könnyen elérhető bárki számára. Mivel teljes egészében Poroszló község határában helyezkedik el, a Tisza-tó közelsége miatt a környező területeken nagyszámú turista fordul meg. A tervezési területen azonban nem jellemző a turisták jelenléte, és a későbbiekben sem várható a turizmus fellendülése a védett területen belül. Jelzett turistaút, tanösvény nem található a tervezési területen.

1.3.3.6 Ipar

A tervezési terület döntően mezőgazdasági jellegű, nagyobb ipari üzem a vizsgált területen és annak közvetlen környezetében nincs. Maga Poroszló belterülete is 300 méterre található. A tervezési telep szomszédságában van egy sertéstelep (093/7 hrsz - „kivett épület, udvar”; 093/9 hrsz – „kivett sertéstelep, trágyatároló és kocaszállás”; 093/10 hrsz – „kivett sertéstelep”). Az ingatlanok jelenleg használaton kívüliek, hatósági határozatok alapján a sertésenyésztést be kellett szüntetni. Az ingatlanon található felépítmények száma: 23 db, összes területük: 9.475 m². A telep nem rendelkezik megfelelő hígtrágya-tárolási kapacitással. Az ingatlanok nem rendelkeznek önálló közművekkel, valamint közút-kapcsolattal. A telep érvényes egységes környezethasználati- és hígtrágya-kijuttatási engedéllyel rendelkezik, a vízjogi üzemeltetési engedély lejárt.

1.3.3.7 Infrastruktúra

A tervezési terület gyér infrastruktúrával rendelkezik, ugyanakkor a gyepterületek között és azok határán utak, csatornák, árkok futnak. A 3213. számú Kisköre-Poroszló összekötő út, melynek kezelője a Magyar Közút Nonprofit Zrt. (Poroszló 021 hrsz-ú ingatlan) 21 és 22. szakaszkilométere áthalad a tervezési területen. Szintén aszfaltos a Nagyállási állattartó telep bekötő útja. A tervezési területen futó utak egy része állandósított, ingatlannyilvántartás szerint is „kivett út” besorolású, leginkább a mező- és vadgazdálkodás céljait szolgálják. A gyepeken futók időszakos jellegűek, felázott időben nem járhatók. A kivett, telephelyek között egy állattartó telep (Nagyállás; Poroszló 037/6) és egy romos állapotban lévő, használaton kívüli tanya (Kisállás; Poroszló 028) található. Ez utóbbi területe igen nagy, több, mint 12,5 hektár, amelyből a tanya területe ténylegesen alig több, mint 1,6 hektár.

A tervezési területen áthalad VMM-18/2011 engedélyszámú, (7625) Kisköre-Mezőkövesd 20 kV-os vezeték, melynek jogosultja az ÉMÁSZ Hálózati Kft (törzsszám: 13804495). A vezeték nyomvonala az alábbi földrészleteket érinti: Poroszló 021, 027/2, 029, 031*, 032*, 032/3, 032/6*, 037/6*, 037/7, 037/18*, 040*, 1070/58, 1072/2. A csillaggal (*) jelölt ingatlanokon futó vezeték kb. 3 km-es szakaszát a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság egy Környezet és Energia Operatív Program (KEOP) keretében földkábelbe helyezte („Madarakra veszélyes 20 kV-os vezetékszakaszok madárbarát átalakítása a Hevesi Füves Puszták TK területén”; Kódszám: KEOP-7.3.1.2/09-2010-0047; megvalósítás: 2011-2013 között). A Poroszló 016 hrsz-ú ingatlanra a TIGÁZ Tiszántúli Gázszolgáltató Részvénytársaság részére bányászolgalmi jog került bejegyzésre. Földmérési jelek elhelyezését biztosító biztosító használati jog (jogosult: Heves Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztálya) került bejegyzésre az alábbi ingatlanokra: Poroszló 028, 040, 041, 043/1.

2. Felhasznált irodalom

- Baráz Cs. (2014): Dél-Heves kistájai – különös tekintettel a vízrajzra. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 9-24.
- Borbáth P. (2014): A Hevesi-sík madárfaunájának jellemzése. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 131-160.
- Böloni J., Molnár Zs., & Kun A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója (ÁMÉR 2011). MTA ÖBKI Vácrátót 439 pp.
- Diczházi I. (2014): A Hevesi-sík folyóvizeinek természetvédelmi célú állapotértékelése a halfauna összetétele alapján. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 117-130.
- Dövényi Z. (szerk.) (2010): Magyarország kistájainak katasztere, az első kiadást szerkesztette: Marosi S. és Somogyi S., Második, átdolgozott és bővített kiadás, Budapest: MTA Földrajztudományi Kutatóintézet. ISBN 978-963-9545-29-8.
- Endes, M., Harka, Á. (1987): A Heves-Borsodi-síkság gerincesfaunája. Tiszai Téka 2. Kiadja a Heves Megyei Múzeumok Igazgatósága, Eger, p. 31-36.
- Frank T. (2000): Természet – Erdő – Gazdálkodás. – Az MME Könyvtára: 16.
- Haraszty L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. - Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár, 956 pp.
- Harka Á. – Sallai Z. (2004): Magyarország halfaunája. Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Szarvas. 269 pp.
- Király G., Molnár Zs., Böloni J., Csiky J., Vojtkó A. (szerk.): Magyarország földrajzi kistájainak növényzete. MTA ÖBKI. Vácrátót
- Kozma P. (2014): Adatok a Hevesi-sík nagylepkefaunájának ismeretéhez (*Macrolepidoptera*). In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 97-116.
- Ködöböcz V., Křivan V. (2014): A Hevesi-sík *Cicindellidae*- és *Carabidae*-faunája. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 69-96.
- Marosi S. – Somogyi S (szerk.) (1990): Magyarország kistájainak katasztere I-II. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest.
- Marosi S. – Szilárd J. (szerk.): Magyarország tájföldrajza 2. A tiszai Alföld. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Pelle B.né (szerk.) (1980b): A Hevesi járás In: Végh J. – Ördög F. – Papp L. (szerk.): Heves megye földrajzi nevei. III. Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai. 145. szám.
- Schmotzer A. (2014): A Hevesi-sík flórakutatásának eredményei. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 25-68.
- Tóth L. (2005): Hevesi Fűves Puszták Tájvédelmi Körzet bővítés 2. ütem természetvédelmi kezelési terve. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, kézirat 110 pp.
- Földművelésügyi Minisztérium (szerk.) (2018): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. Budapest (kézirat).

Világháló helyek:

<http://www.termeszetvedelem.hu/>

<http://www.natura2000.hu/hu>

<http://bnpi.hu/naturaterv>

http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal

<http://natura2000.eea.europa.eu>

https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/erdeszeti_szakteruletek/erdotervezes/korz_erd

<https://www.mepar.hu/mepar/>

<http://ova.info.hu/ujvgtajak.html>

<http://www.utadat.hu/>

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

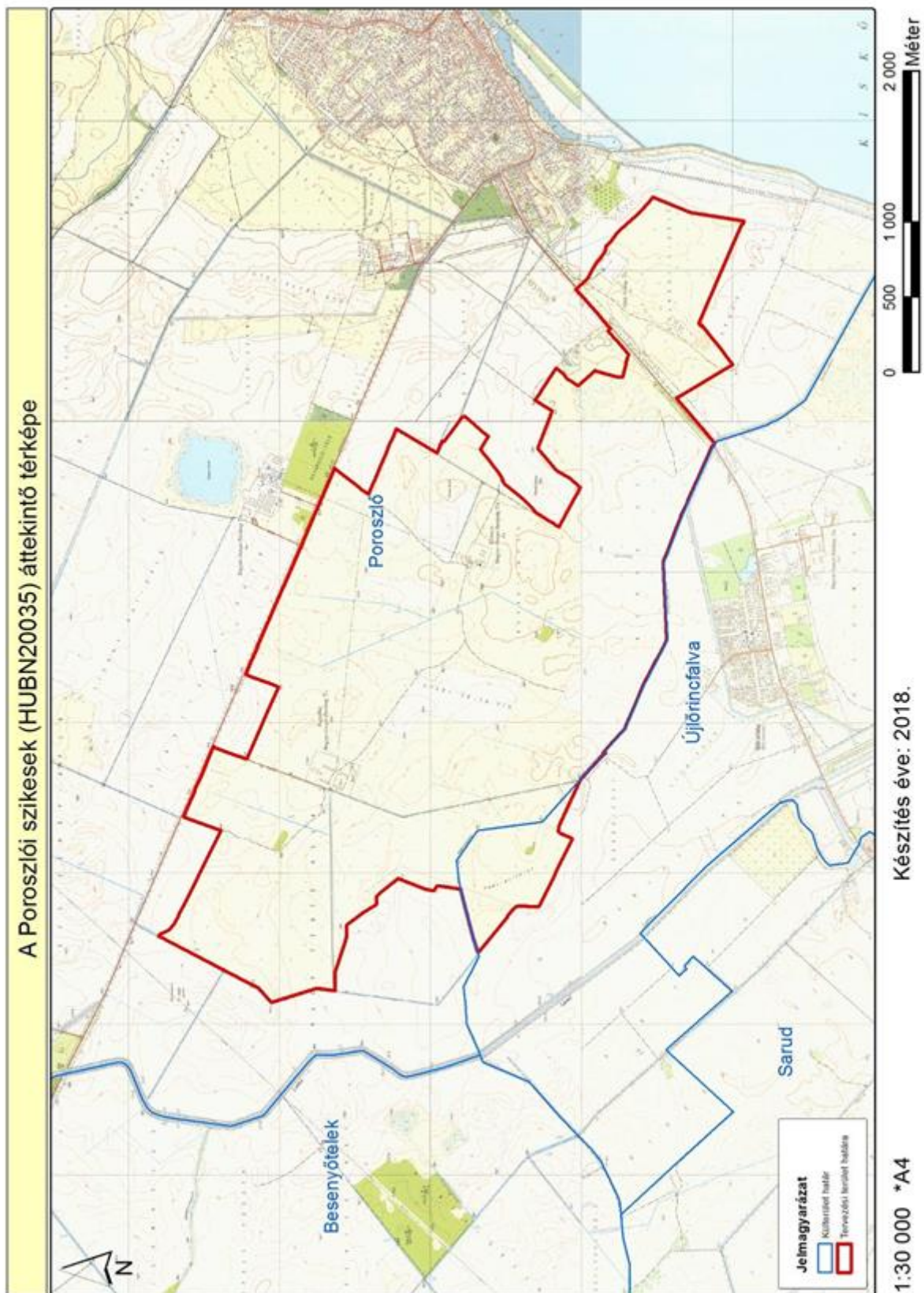
<http://turistautak.hu/>

<http://www.novenyzetiterkep.hu>

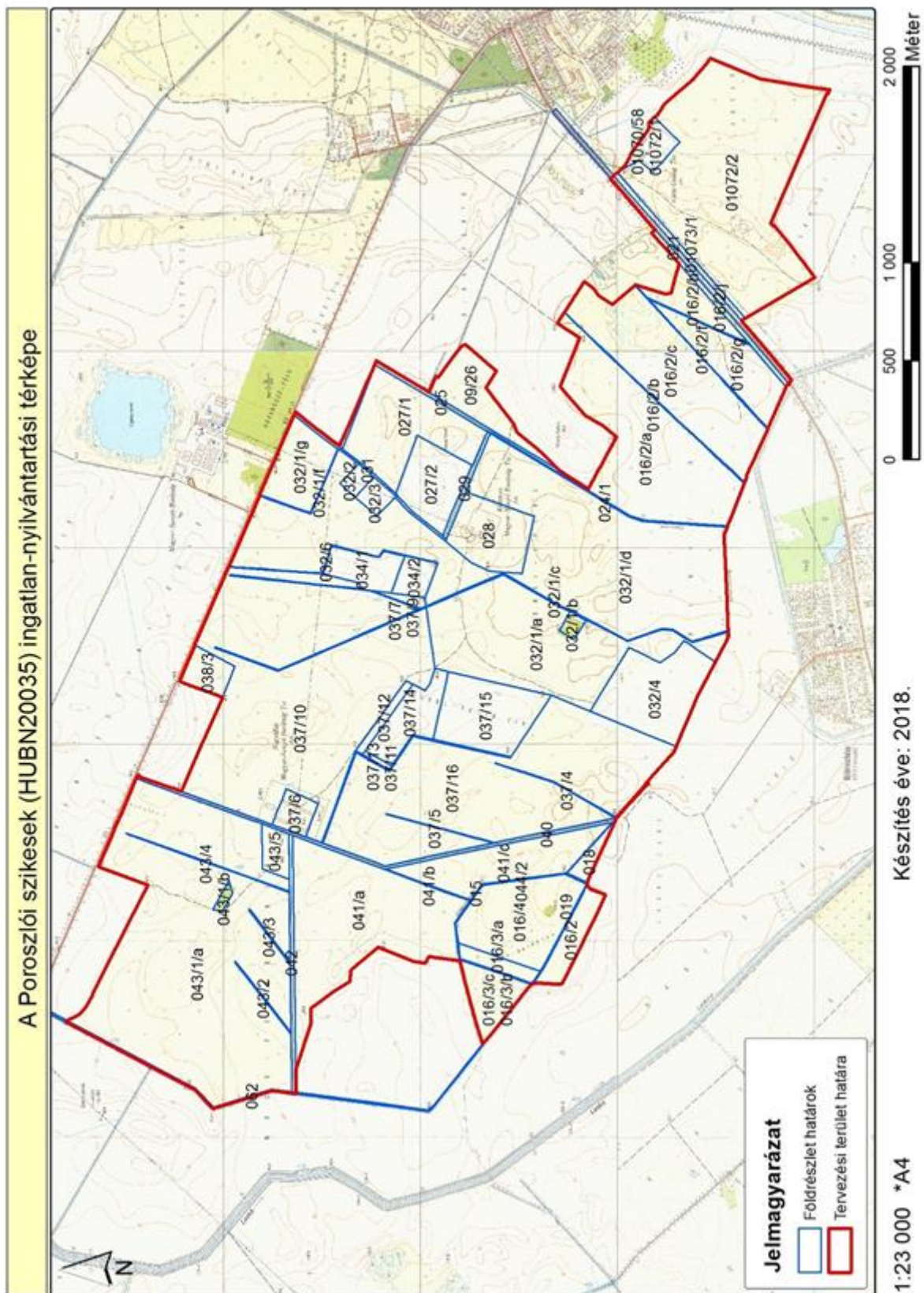
3. Térképek

- 1) A tervezési terület áttekintő térképe
- 2) A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe
- 3) A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe
- 4) A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésében lévő területei
- 5) A tervezési terület erdészeti térképe
- 6) Az országos ökológiai hálózat térképe
- 7) A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján)
- 8) A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe

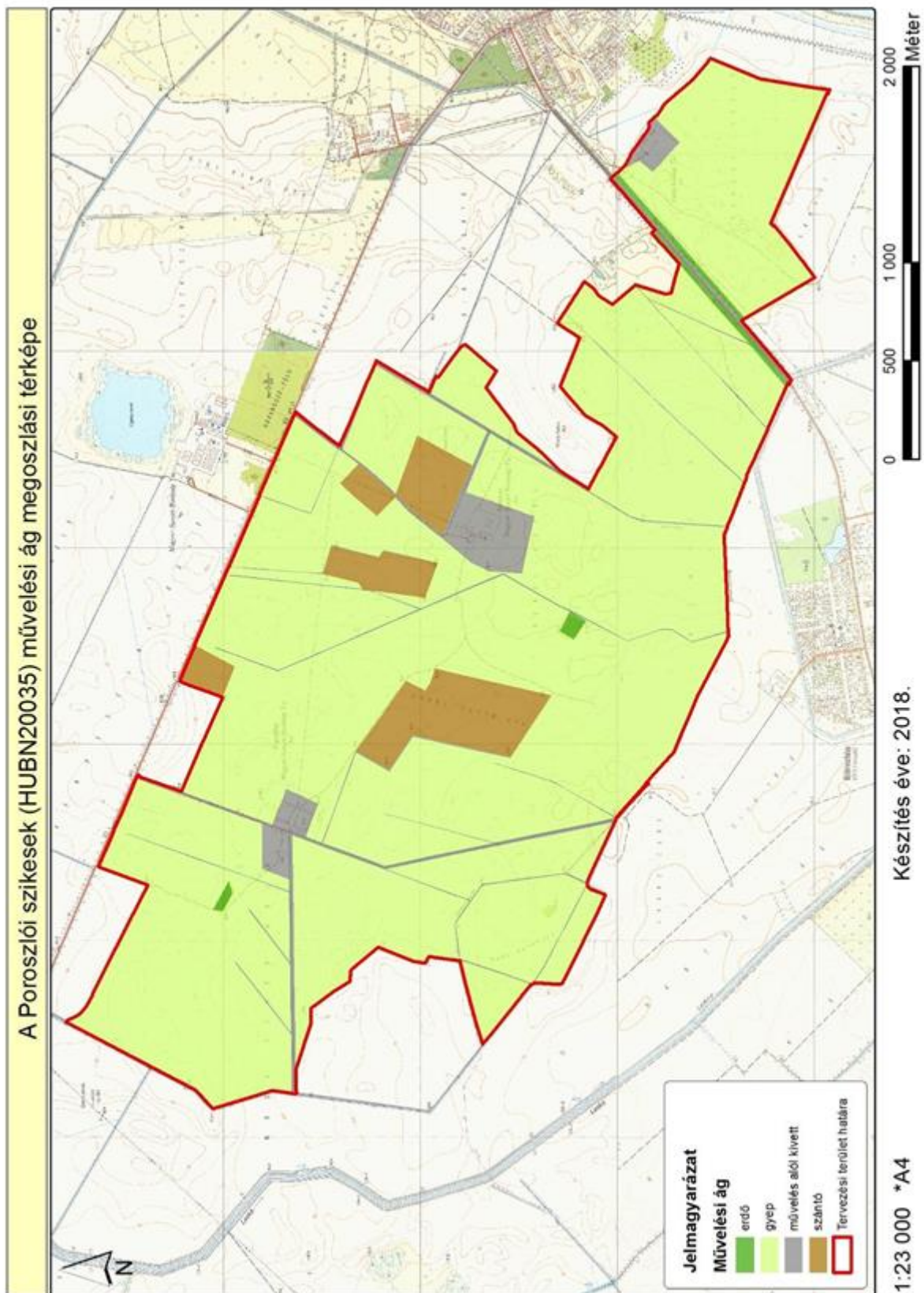

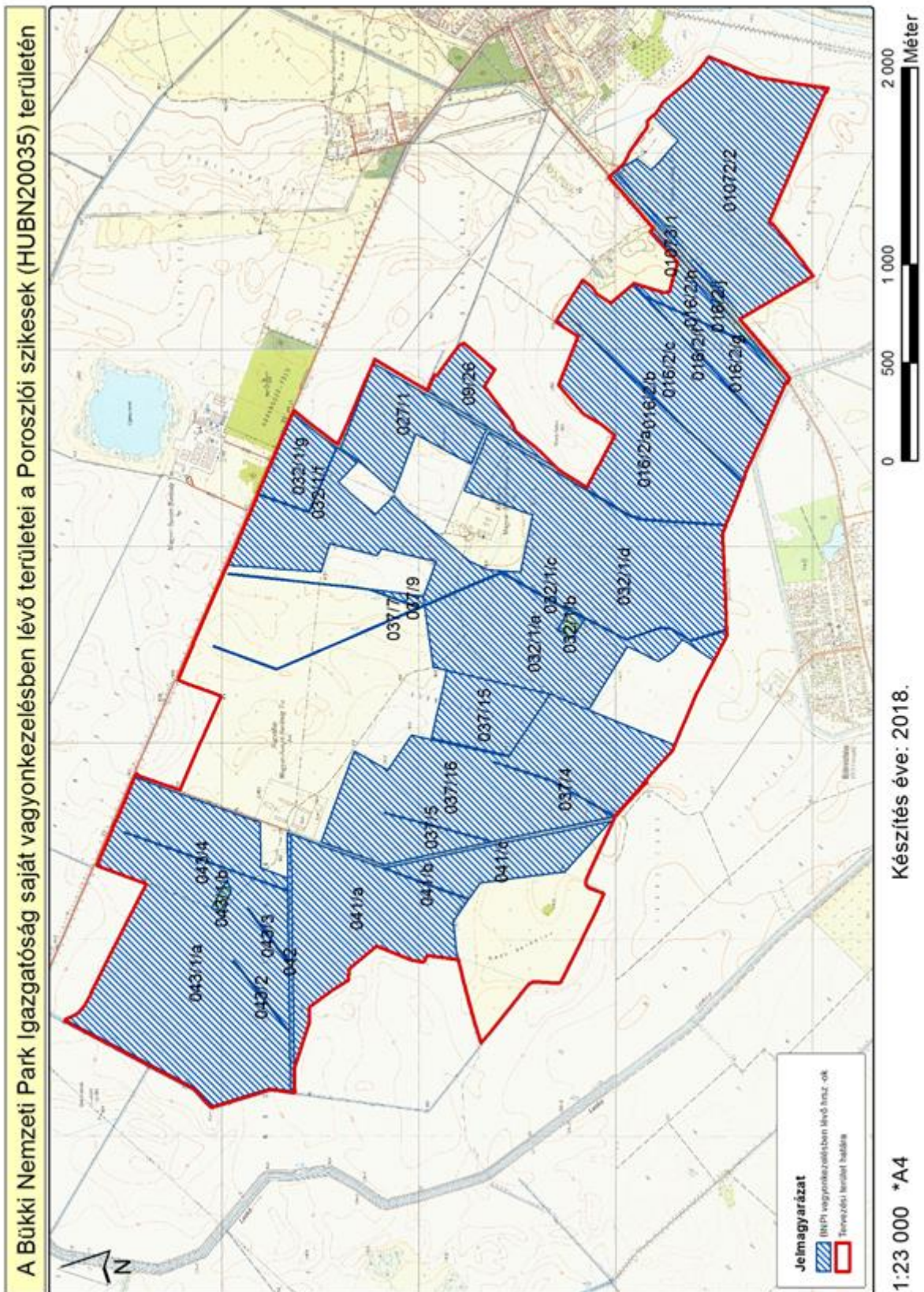
1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe

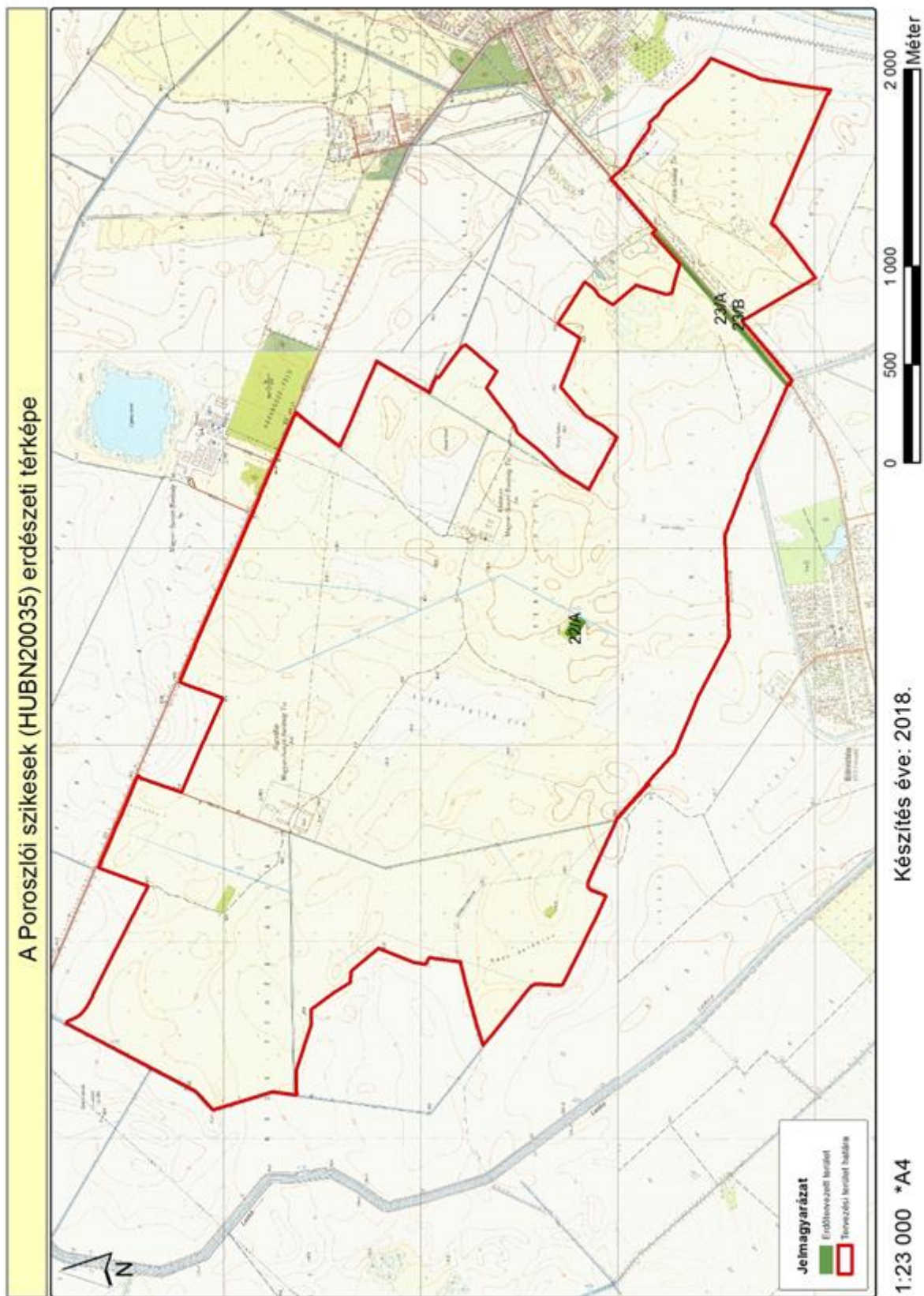
2. ábra: A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe

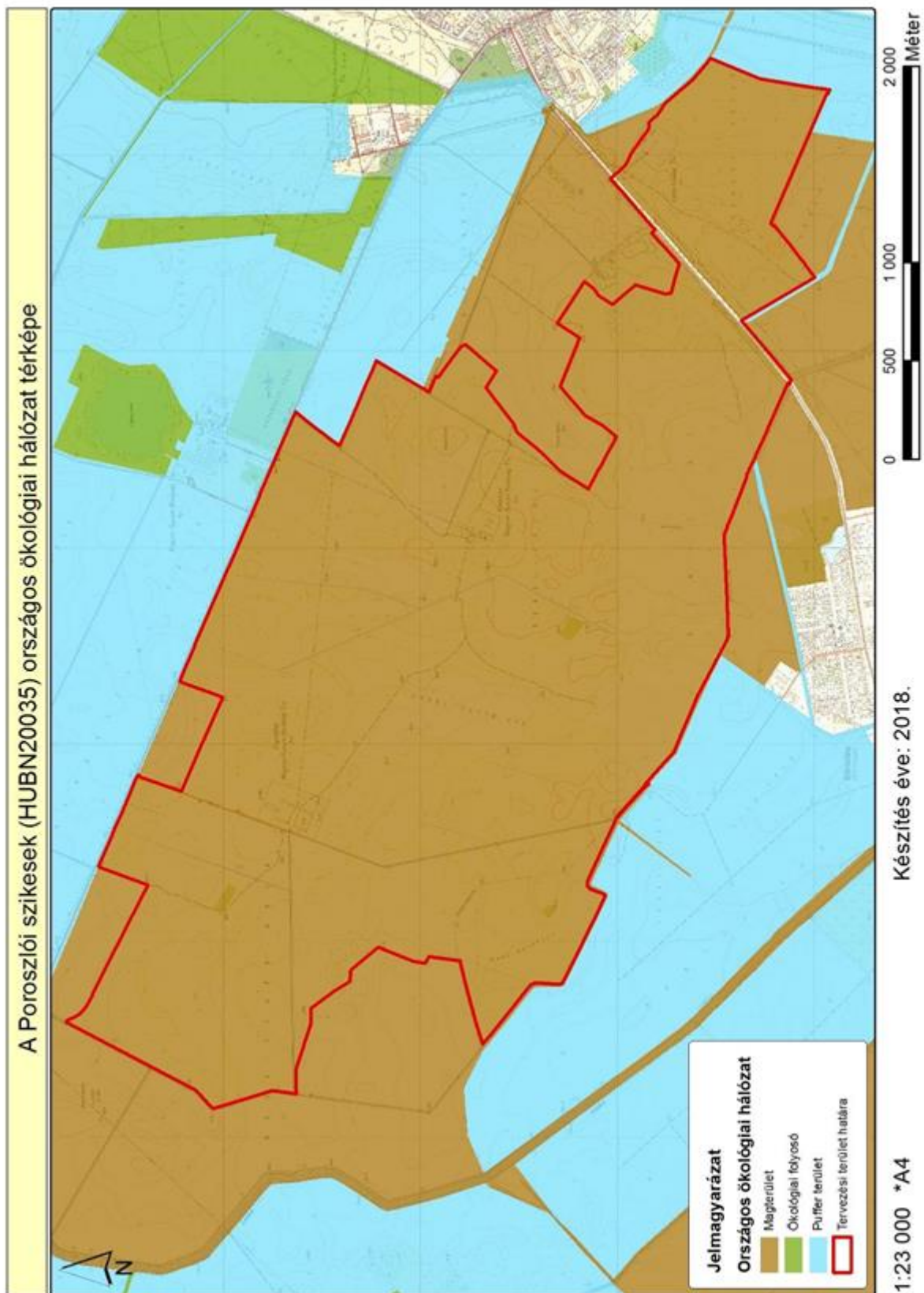
3. ábra: A tervezési terület művelési ág megosztási térképe

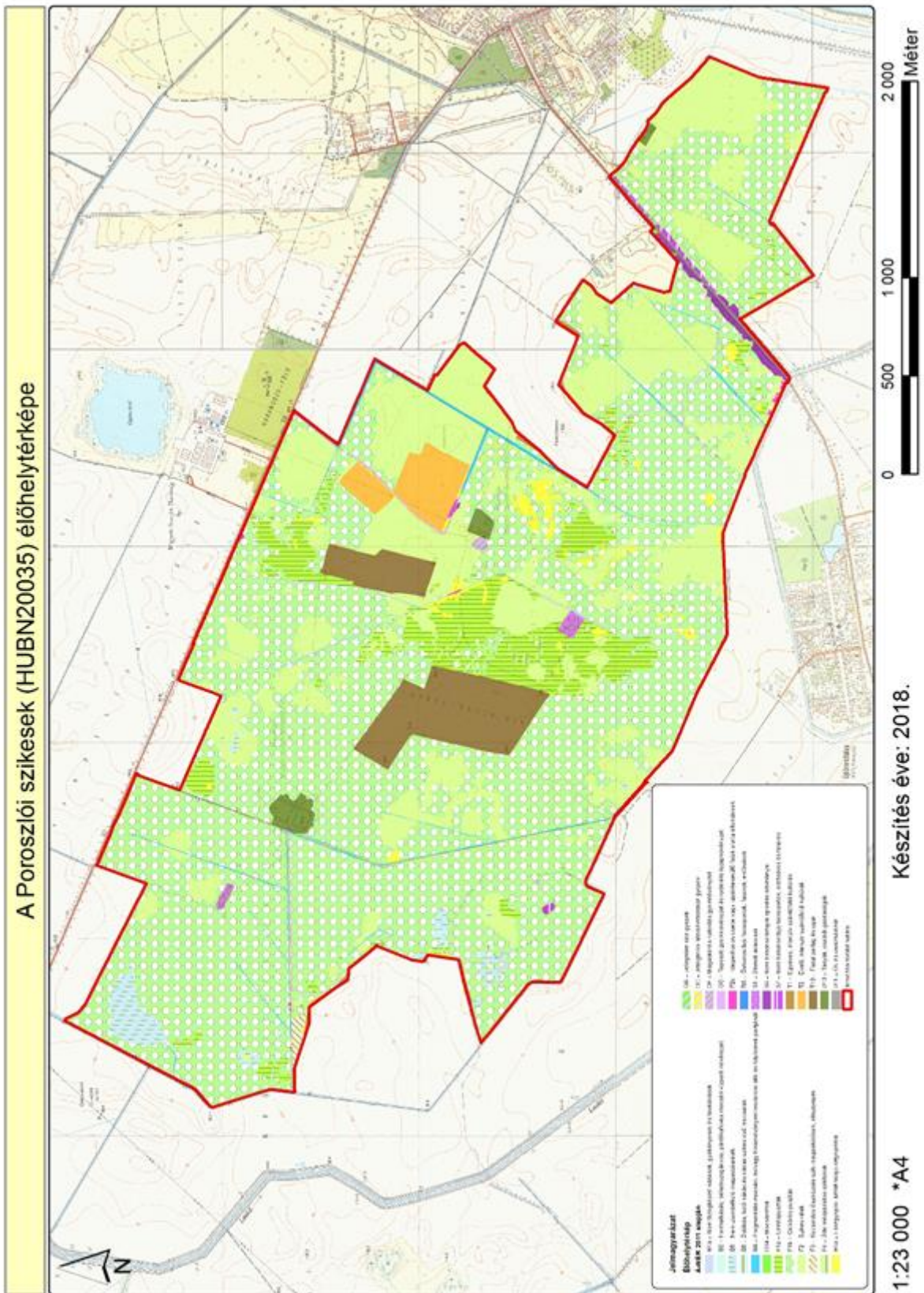
4. ábra: A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésében lévő területei

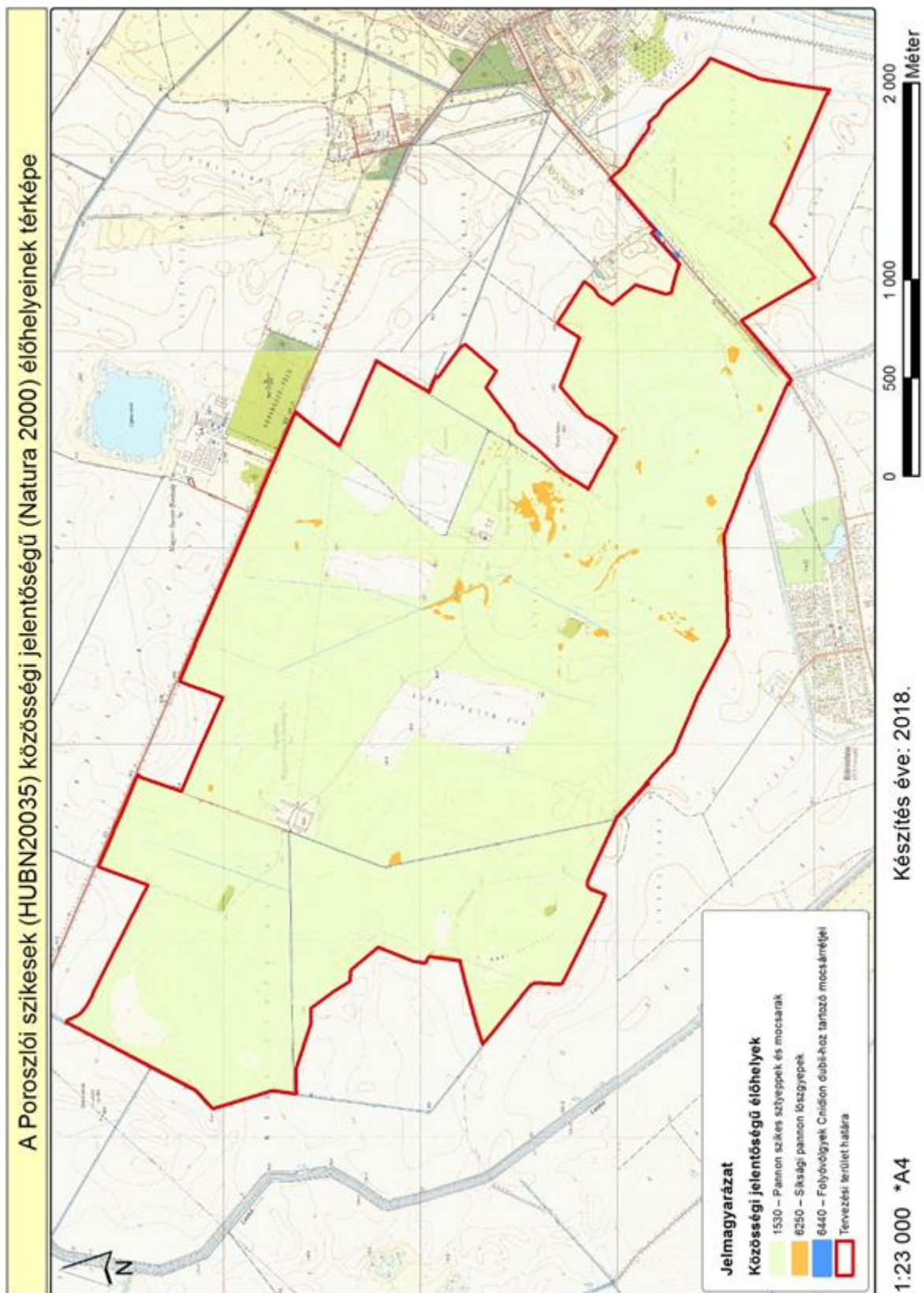
5. ábra: A tervezési terület erdészeti térképe

6. A tervezési terület átfedése az országos ökológiai hálózattal

7. ábra: A tervezési terület élőhelyterképe (Á-NÉR 2011 alapján)

8. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura) élőhelytérképe

4. Fotódokumentáció

1. kép: Mozaikos szikes puszta, löszhátakon villás boglárkával (KE-1)

2. kép: Sziki rét és magassásos mozaikja (KE-1)

3. kép: Akácos szárnyékerdő (KE-4)

4. kép: Vízrel telt árkok tavasszal (KE-4)

5. Összefoglaló a 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról a Natura 2000 fenntartási tervek Agrártámogatások fejezetéhez

A Közös Agrárpolitika (KAP) 2013. évi reformja még nagyobb hangsúlyt fektetett arra, hogy a mezőgazdaság és a természetvédelem érdekei közeledjenek egymáshoz. A biotikus és abiotikus környezet védelme és megőrzése egy hosszútávon fenntartható mezőgazdaság, valamint a biztonságos és egészséges élelmiszer termelés alapja – mindezek prioritást élveztek az Unió egyik legnagyobb politikájának újragondolásánál.

Az alábbiakban elsősorban azok a támogatások kerülnek felsorolásra – rövid leírásokkal – amelyek közvetlenül vagy közvetve hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a Natura 2000 területek állapota megőrződjön és/vagy javuljon, illetve jellegük miatt mindenképpen hatással lehetnek a Natura 2000 területekre.

KAP I. pillér Közvetlen támogatások

1.) Alaptámogatás

A támogatás célja:

A támogatás célja a mezőgazdasági termelők területalapon megvalósuló jövedelemstabilizációja. A támogatás révén a termelési, éghajlati illetve piaci folyamatokból fakadó negatív hatások következtében megjelenő jövedelemcsökkenés hatásának mérséklésére nyílik mód.

A támogatás igénybevételének feltételei:

Az igénybevétel feltételeit az *Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egységes területalapú támogatás, valamint az ahhoz kapcsolódó átmeneti nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 5/2015. (II. 19.) FM rendelet* tartalmazza.

A közvetlen kifizetéseket minimum korlátja:

- legalább 1 hektár SAPS jogosult terület megléte,
- vagy ha a támogatást kérelmező állatokra vonatkozó termeléshez kötött támogatásban részesül, de nincs 1 ha SAPS jogosult területe, akkor 100 EUR támogatás a minimumküszöb.

Kérelem benyújtása:

A támogatási kérelmek benyújtására évente az **egységes kérelem (22/2016. (IV. 5.) FM rendelet)** keretében van lehetőség elektronikus úton.

A támogatás összege:

A támogatás összege évenként kerül meghatározásra a beérkezett kérelmek arányának megfelelően. A 2017. évben beadott kérelmekre vonatkozóan a támogatási összeg hektáronként, az előzetes becslések alapján, 145 euró (45 800Ft).

Minimumkövetelmények:

Minden gazdálkodónak, aki mezőgazdasági területtel rendelkezik, be kell tartania bizonyos környezetvédelmi előírásokat a talaj kedvező állapotának megőrzése érdekében. A mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodóknak a *kölcsönös megfeleltetés követelményrendszerét* (HMKÁ és JFGK előírások) kell figyelembe vennie, míg a mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún.

minimumkövetelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegeltetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapítja meg.

2.) Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás (zöldítés)

A támogatás célja:

Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös gyakorlatok kötelező előírásának célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők nagyobb mértékben járuljanak hozzá a környezeti és természeti erőforrások megőrzéséhez.

A támogatás igénybevételének feltételei:

A támogatás igénybevételének részletes feltételeit az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet tartalmazza.

Támogatásra jogosult az egységes területalapú támogatást igénylő, a tárgyévben egységes kérelmet benyújtó mezőgazdasági termelő.

Mentességi feltételek

A zöldítési gyakorlatok betartása alól általános mentességet élveznek az ökológiai gazdálkodást folytató mezőgazdasági termelők és a mezőgazdasági kistermelői támogatásban részesülő gazdálkodók. Továbbá bizonyos feltételek teljesülése esetén az egyes előírások betartása alól is mentesülhet az érintett gazdálkodó, melyre vonatkozóan a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapít meg szabályokat.

Teljesítendő előírások:

Az előírások három gyakorlatot fednek le:

- állandó gyepterületek fenntartása,
- növénytermesztés diverzifikálása
- ökológia jelentőségű terület (EFA) kijelölése a mezőgazdasági területeken.

Állandó gyepterületek fenntartása:

Állandó gyepek az a terület minősül, ahol a gyepet vagy egyéb takarmánynövényt vetés nélkül vagy vetéssel termesztik és a mezőgazdasági üzem vetésforgójában legalább öt évig nem szerepel. Az állandó gyepek minősített területek fedvényként lehatárolásra kerülnek a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben (MePAR), mely fedvény évenként felülvizsgálatra kerül.

Az állandó gyepterületek részét képezi a *környezetileg érzékeny állandó gyepek* csoportja, melybe jelenleg Magyarországon a *Natura 2000 védetség* alatt álló gyepek tartoznak. A környezeti szempontból érzékeny gyepterületek feltörésére kizárólag az illetékes nemzeti park igazgatóságok írásos hozzájárulásával van lehetőség.

Az állandó gyepek összterületét tagállami szinten kell biztosítani. Amennyiben az állandó gyepterületek aránya a 2015. évben megállapított referencia arányhoz (12,57 %) képest 5%-nál nagyobb mértékben csökken, visszaállítást kell elrendelni. A visszaállítási kötelezettséget a jogszabályban foglalt eljárás alapján a Magyar Államkincstár állapítja meg. Natura 2000 gyepek engedély nélküli feltörése esetén a referencia aránytól függetlenül visszaállítási kötelezettséget határoz meg a területileg illetékes kormányhivatal.

Terménydiverzifikáció:

Azok a gazdálkodók, akik

- 10 és 30 hektár közötti szántóterülettel rendelkeznek legalább két különböző növénykultúrát kötelesek termesztani. A termesztett növénykultúrák közül a legnagyobb területet elfoglaló növénykultúra részaránya nem haladhatja meg a teljes szántóterület 75%-át;
- 30 hektárt meghaladó nagyságú szántóterülettel rendelkeznek legalább három különböző növénykultúrát kötelesek termesztani. A termesztett növénykultúrák közül a legnagyobb területet elfoglaló kultúra részaránya nem haladhatja meg a teljes szántóterület 75%-át, a két legnagyobb területet elfoglaló növénykultúra együttes részaránya nem haladhatja meg a teljes szántóterület 95%-át.

Terménydiverzifikáció szempontjából az adott táblán az a növény vehető figyelembe, amelyik május 1-től szeptember 30-ig terjedő időszakban a leghosszabb ideig van a területen. A növénykultúrák különbözőségét a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet határozza meg.

Ökológiai jelentőségű területek kijelölése:

A 15 hektár fölötti szántóterületen gazdálkodók kötelesek szántóterületük legalább 5 %-ának megfelelő kiterjedésű ökológia jelentőségű terület kijelölni.

Ökológiai jelentőségű területnek (EFA) a következők tekinthetők:

- paragon hagyott terület (amennyiben a pihentetési időszak legalább 2017. január 1. napjától augusztus 31. napjáig tart);
- terasz;
- tájelem (fás sáv, magányosan álló fa, fa- és bokorcsoport, táblaszegély, kis kiterjedésű tó, kunhalom, gémeskút);
- vízvédelmi sáv (folyóvíz és állóvíz melletti) és táblaszegély;
- erdőszelek mentén fekvő támogatható sáv (termeléssel vagy termelés nélkül);
- rövid vágásfordulójú fás szárú energetikai ültetvény;
- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételenek részletes szabályairól szóló 88/2007. (VIII. 17.) FVM rendelet és az 1305/2013/EU rendelet és a Erdősítés támogatása című VP5-8.1.1.-16 kódszámú felhívás alapján erdősített terület (a továbbiakban: erdősített terület), mely 2008. évben még támogatható területnek minősült az egységes területalapú támogatás tekintetében;;
- ökológiai jelentőségű másodvetés;
- nitrogénmegkötő növényekkel bevetett terület.

A célterületként elszámolható területnek nem kell feltétlenül támogatható területnek lennie. Lehetőség van továbbá a szomszédos, nem saját kezelésben lévő EFA területek elszámolására is, amennyiben annak vagyonkezelője nem jelzi, hogy nem járul hozzá az adott terület EFA-ként való elszámolásához.

Kérelem benyújtása:

A támogatási kérelmek benyújtására évente az egységes kérelem (22/2016. (IV. 5.) keretében van lehetőség elektronikus úton.

A támogatás összege:

A támogatás összege évenként kerül meghatározásra a beérkezett kérelmek arányának megfelelően. A 2017. évben beadott kérelmek vonatkozóan a támogatási összeg hektáronként, az előzetes becslések alapján, 81 euró (25 200 Ft).

Minimumkövetelmények:

Minden gazdálkodónak, aki mezőgazdasági területtel rendelkezik, be kell tartania bizonyos környezetvédelmi előírásokat a talaj kedvező állapotának megőrzése érdekében. A mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodóknak a *kölcsönös megfeleltetés követelményrendszerét* (HMKÁ és JFGK előírások) kell figyelembe vennie, míg a mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún. minimumkövetelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegetetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapítja meg.

3.) Területalapú termeléshez kötött támogatások

A támogatás célja:

A termeléshez kötött támogatások célja az egyes érzékeny ágazatok célzott támogatása. Ezen ágazatok esetében a piaci helyzet vagy a termelési sajátosságok alapján válik szükségessé külön források biztosítása. E jogcímek keretében azon termelők jutnak – az alaptámogatáson és a zöldítési támogatáson felül - többlettámogatáshoz, akik a tárgyévben érdemi és ténylegesen megvalósuló termelést végeznek.

A támogatás igénybevételének feltételei:

A támogatás igénybevételének részletes feltételeit a *termeléshez kötött közvetlen támogatások igénybevételének szabályairól szóló 9/2015. (III. 13.) FM rendelet* tartalmazza.

Termeléshez kötött közvetlen támogatás az alábbi támogatási jogcímekre vehető igénybe:

- a) rizstermesztés támogatása,
- b) cukorrépa termesztés támogatása,
- c) zöldségnövény termesztés támogatása
- d) ipari zöldségnövény termesztés támogatása,
- e) extenzív gyümölcsstermesztés támogatása,
- f) intenzív gyümölcsstermesztés támogatása
- g) szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása,
- h) szálás fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása,
- i) ipari olajnövény termesztés támogatása.

Fő szabály szerint az egyes jogcímek esetében a támogatható terület nagyságának legalább egy hektárnak kell lenni. Kivéve a zöldségnövény termesztés támogatását valamint az extenzív és az intenzív gyümölcsstermesztés támogatását, ahol a támogatható terület nagysága 0,3 hektár, de az egységes területalapú támogatási kérelem alapján jóváhagyott területnek legalább egy hektárnak kell lenni.

Támogatásra jogosult az egységes területalapú támogatást igénylő, a tárgyévben egységes kérelmet benyújtó mezőgazdasági termelő.

Kérelem benyújtása:

A támogatási kérelmek benyújtására évente az egységes kérelem (22/2016. (IV. 5.) keretében van lehetőség elektronikus úton.

A támogatás összege:

A támogatás összege évenként kerül meghatározásra a beérkezett kérelmek arányának megfelelően. A 2017. évben beadott kérelmek vonatkozóan a támogatási összeg hektáronként, az előzetes becslések alapján a következő táblázatban bemutatottak alapján alakul.

Jogcím megnevezése	2017. évi	2017. évi
--------------------	-----------	-----------

	becsült támogatás, forint	keret, millió forint
rizstermesztés támogatása	226 513	620,1
cukorrépa termesztés támogatása	143 534	2 480,4
zöldségnövény termesztés támogatása	86 288	1 567,6
ipari zöldségnövény termesztés támogatása	59 432	3 558,7
extenzív gyümölcsstermesztés támogatása	73 170	3 031,2
intenzív gyümölcsstermesztés támogatása	122 353	2 084,9
szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása	51 435	4 172,6
szálas fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása	23 428	4 172,6
ipari olajnövény termesztés támogatása.	73 290	438,4

Forrás: A 2017. évi Egységes Kérelemben kérelmezett adatok alapján készült modellszámítás során FM által becsült érték.

Minimumkövetelmények:

Minden gazdálkodónak, aki mezőgazdasági területtel rendelkezik, be kell tartania bizonyos környezetvédelmi előírásokat a talaj kedvező állapotának megőrzése érdekében. A mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodóknak a *kölcsönös megfeleltetés követelményrendszerét* (HMKÁ és JFGK előírások) kell figyelembe vennie, míg a mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún. minimumkövetelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegeltetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a *10/2015. (III. 13.) FM rendelet* állapítja meg.

Piacszervezés (Piaci Támogatások)

Piaci Támogatások tekintetében a Natura 2000 területek állapotának megőrzéséhez és/vagy javításához kapcsolódóan a *zöldség-gyümölcs termelői szervezetekről szóló 50/2017. (X. 10.) FM rendelet* 4. mellékletében megfogalmazott, a zöldség-gyümölcs termelői szervezetek operatív programjába beépíthető **környezetvédelmi tevékenységek** lehetnek relevánsak.

A támogatásra jogosultak a miniszter által elismert zöldség-gyümölcs szervezetek, amelyek **termelő** tagjainak termelő tevékenységéhez kötődően hajthatja végre a miniszter által elfogadott operatív programba beépített környezetvédelmi intézkedést.

A támogatás összege az adott operatív program kiadásainak mértékétől függ, ezért a támogatás kerete és összege esetenként kerül meghatározásra.

A mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1308/2013/EU rendelet) 33. cikkének (5) bekezdése alapján a termelői szervezetek számára előírás, hogy

- a) az operatív programoknak tartalmazniuk kell két vagy több környezetvédelmi intézkedést; vagy
- b) az operatív programok kiadásainak legalább 10%-át környezetvédelmi intézkedésekre kell fordítani.

Amennyiben a termelői szervezet termelő tagjainak legalább 80%-a az **1305/2013/EU rendelet 28. cikkének** (3) bekezdése szerinti **agrár-környezetvédelmi-éghajlati**

kötelezettségvállalások közül egyet vagy többet vállalt, e kötelezettségvállalások mindegyike az 1308/2013/EU rendelet 33. cikk (5) bekezdés első albekezdés a) pontjában említett **környezetvédelmi intézkedésnek számít.** Ebben az esetben azonban a kötelezettségvállalások teljesítése nem támogatható a működési alapból. Az agrár-környezetvédelmi-éghajlati kötelezettségvállalások leírása a **Vidékfejlesztési Program M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések** című fejezetében, illetve az ezen fejezet alapján meghirdetett **két pályázati felhívásban** (lásd később) található. *A kettős támogatás elkerülése érdekében az operatív program környezetvédelmi intézkedéseinek a Vidékfejlesztési Program intézkedéseivel való összhangját a jogszabályok szigorúan meghatározzák.*

Az operatív programban végrehajtott környezetvédelmi intézkedéseknek

- összhangban kell lenniük a környezetvédelmi intézkedések nemzeti keretével;
- összeegyeztethetőnek és kiegészítőnek kell lenniük az operatív program keretében végrehajtott, más környezetvédelmi intézkedésekkel, adott esetben a termelői szervezet tagjai által végrehajtott és a Vidékfejlesztési Program keretében támogatott, agrár-környezetvédelmi-éghajlati kötelezettségvállalásokkal, és ki kell egészíteniük azokat.

Az operatív programba beépíthető környezetvédelmi intézkedések és az azokhoz tartozó tevékenységek nem kimerítő felsorolása az FM rendelet 4. mellékletében megtalálható. Ezek az alábbiak:

Talajvédelemmel és Tápanyag-gazdálkodással kapcsolatos környezetvédelmi intézkedések

- Komposzt használata
- Zöldtrágya használata
- Szerves- és/vagy biotrágya használata
- Erózió és defláció elleni védelem

Vízgazdálkodással kapcsolatos környezetvédelmi intézkedések

- Öntözőrendszerek fejlesztése, illetve a már létező öntözőrendszerek cseréje hatékonyabb rendszerekre (az öntözött területek korszerűsítése)
- A víz tisztítását és újrafelhasználását szolgáló beszerzés és/vagy fejlesztés
- Talajtakarás alkalmazása a vízvesztés csökkentése érdekében

A klímaváltozás mérséklését célzó környezetvédelmi intézkedések

- Megújuló energiaforrásokat felhasználó fűtésrendszer kialakítása
- Energiatakarékosabb termelési eszközök és módszerek használata
- Kapcsolt hő- és energia-termelés a termesztés és az áruvá készítés során keletkező zöldség-gyümölcs hulladékok felhasználásával

Hulladékgazdálkodással kapcsolatos intézkedések

- A biológiailag lebomló szerves anyagok aerob lebontása és további felhasználásra alkalmassá tétele (Komposztkészítés)
- A növényi maradványok energetikai célú főlhasználásának elősegítése
- Biológiai úton lebomló kötőanyag használata a gazdaságokban
- Biológiai és oxo-biológiai úton lebomló műanyagok használata a termesztésben
- Szelektív hulladékgyűjtés

Integrált növényvédelemre irányuló intézkedések

- Tápanyag-gazdálkodási terv készítése/készítettése és végrehajtása

- A kedvezőtlen műszaki jellemzőkkel rendelkező növényvédelmi gépek és növényvédőszer kijuttatására szolgáló berendezések helyettesítése korszerűbb gépekkel és eszközökkel
- Biológiai növényvédelmi eszközök és készítmények alkalmazása
- A kertészeti oltás alkalmazása a növényvédőszer használatának csökkentése érdekében
- Alternatív gyomirtási eljárások használata
- Rezisztens és toleráns fajták alkalmazása
- Integrált gazdálkodás
- Ökológiai gazdálkodás

A természetes élőhelyek és a biodiverzitás fenntartására irányuló intézkedések

- Méhekkal, poszméhekkal történő beporzást alkalmazó természetstechnológiák elterjedésének elősegítése

KAP II. pillér

A Vidékfejlesztési Program 2014-2020-ból elérhető támogatások

Mezőgazdasági támogatások

- 1) VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 2) VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 3) VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 4) VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 5) VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások
- 6) VP4-4.4.2.2-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése
- 7) VP4-13.2.1.-16 Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken
- 8) VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

Erdészeti támogatások

- 1) VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 2) VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- 3) VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása
- 4) VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések
- 5) VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
- 6) VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése
- 7) VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése
- 8) VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése
- 9) VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása
- 10) VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek
- 11) VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése
- 12) VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

Egyéb releváns támogatások

- 1) VP4-16.5.1-17 A fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás együttműködései

MEZŐGAZDASÁGI TÁMOGATÁSOK

VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2015) és VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2016)

A két felhívás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a **környezettudatos gazdálkodás** és fenntartható tájhasználat kialakításával.

Fenti célokat a felhívások úgy próbálják elérni, hogy a gazdálkodók olyan **önkéntes vállalatokat** tehetnek, amelyeknek pozitív környezeti hozzáadott értékei vannak. Ezekért az önkéntes vállalatokért cserébe a gazdálkodók normatív, vissza nem térítendő, területalapú támogatásban részesülnek. A kötelezettségvállalási időszak **5 év**, amely időszak alatt a gazdálkodók éves szinten az egységes kérelemmel keresztül igényelhetik a kifizetést.

Az AKG 2015 felhívás esetében a gazdálkodók 16 különböző tematikus előíráscsoportból (TECS) választhattak a támogatási kérelmeik összeállításakor. A 16 TECS-ből 4 horizontális, 12 pedig zonális előíráscsoport volt. A különbség a két kategória között az, hogy míg a horizontális TECS-ek az adott földhasználati kategóriának megfelelően az országban **bárhol** igényelhetők, addig a zonális TECS-ek igénylései a földhasználati kategórián belül **adott területi lehatároláshoz** kötöttek (pl. MTÉ területek). Az AKG 2016 felhívás esetében két horizontális TECS: a horizontális szántó és a horizontális ültetvény került meghirdetésre.

A TECS-ken belül vannak úgynevezett alapvállalatok (*zonális TECS-ekben bővítettek ezek az alapvállalatok*), amelyeket a gazdálkodóknak kötelező betartani és mindezek mellé a támogatásban résztvevő gazdálkodók kötelesek legalább kettő választható előírást is választani. Az előírásokhoz annak függvényében, hogy mekkora a környezeti hozzáadott értékük és mekkora többletköltséget (esetleg bevételekiesést) generálnak a gazdálkodónak adott támogatási összeg van rendelve, ezek összeadásából áll össze a végső támogatási összeg, amit a gazdálkodó évente megkap. Továbbá mindkét felhívás kötelezően megvalósítandó elemei a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése, **tápanyaggazdálkodási-terv** készítése éves szinten és az 5 éves kötelezettségvállalási időszak alatt egyszeri **képzésen** való részvétel.

Az AKG 2015 felhívás esetében 2015. december 31.-én zárult le a támogatási kérelem benyújtási időszak, az AKG 2016 felhívás esetében pedig 2016. december 2.-án.

VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO)

A felhívás célja egyrészt a konvencionális területek **ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése**, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a **gazdálkodási mód fenntartása**. Az ökológiai gazdálkodási támogatás olyan **önkéntes alapon** működő kifizetési

rendszer, amelyben a résztvevők az ökológiai gazdálkodási célok elérésének érdekében a gazdálkodásuk során többlet tevékenységek elvégzését vállalják.

A támogatás feltétele az ökológiai gazdálkodás minősítési előírásainak megfelelő gazdálkodás folytatása a kötelezettségvállalás **5 éves** időtartama alatt az átállás alatt levő és az átállt területeknél egyaránt. A 889/2008/EK rendelet 36. cikk (1) bekezdése értelmében az átállási időszak:

- a) szántóföldi földhasználati kategória esetében 2 egymást követő év;
- b) gyep földhasználati kategória esetében 2 egymást követő év;
- c) ültetvény földhasználati kategória esetében 3 egymást követő év;

A 2016. január 1-én átállt ökológiai státuszban lévő kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területek **fenntartási támogatásban** részesülnek a kötelezettségvállalás 5 évére.

Az átállási időszak kezdete Magyarországon elismert, a 834/2007/EK rendelet szerinti ökológiai tanúsító szervezet igazolása alapján kerül meghatározásra. Az átállási időszak meghosszabbítása nem lehetséges. A támogatással érintett terület ökológiai státusza (besorolása) a kötelezettségvállalás ideje alatt minden évben január 1-i állapot szerint kerül megállapításra és ez alapján kerül meghatározásra az áttérési/fenntartási támogatás összege. A gazdálkodók a kifizetést minden évben az egységes kérelemben keresztül igényelhetik.

A felhívás további kötelezően megvalósítandó elemei a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése, **tápanyaggazdálkodási-terv** készítése éves szinten és az 5 éves kötelezettségvállalási időszak alatt egyszeri **képzésen** való részvétel.

Az ÖKO felhívás esetében a támogatási kérelem benyújtási időszak 2015. december 31.-én zárult.

VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a gazdálkodóknak, akik Natura 2000 mezőgazdasági területeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése. A támogatásra való jogosultság úgy kerül meghatározásra, hogy amennyiben a támogatási kérelemben benyújtott igényelt tábla terület, illetve az igényelt tábla több mint 50%-a a Natura 2000 tematikus fedvényre esik, akkor az igényelt tábla egész terület az adott fedvényre esőnek tekintendő – ez után fogja kapni a gazdálkodó a támogatási összeget.

A támogatás kötelezettségvállalási időszaka **1 év**, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó elemei a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése, illetve egyszeri **képzésen** való részvétel.

VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

A felhívás célja az agrár-élőhelyek környezeti hozzáadott értékének növelése, az élőhelyek közötti mozaikosság, illetve ökológiai folyosók biztosítása különböző telepítéseken keresztül. A gazdálkodók 4 különböző célterületi telepítés közül választhatnak:

- 1) zöldugar
- 2) gyep
- 3) sövény

4) méhlegelő

Egy mezőgazdasági táblára csak egy célterület valósítható meg, kivétel a sövénytelepítés, ami a többi célterületi telepítéssel kombinálható. A felhívásra **kizárólag** támogatásra jogosult **szántó hasznosítású** területtel lehet pályázni – a gyepfeltörés szigorúan tilos. Gazdálkodók a támogatás **keretében egyszeri telepítési költség kifizetésben** részesülnek, ettől függetlenül az adott célterületi telepítést a felhívásban meghatározott ideig fenn kell tartaniuk:

- 1) zöldugar – 3 év
- 2) gyep – 5 év
- 3) sövény – 5 év
- 4) méhlegelő – 3 év.

A zöldugar, gyep és méhlegelő célterület az AKG és ÖKO felhívásokkal kombinálható, az ezen felhívás keretében elvégzett telepítés azokban a támogatásokban fenntartható. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése.

A felhívásra a támogatási kérelmeket 2016. július 11.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2018. július 31.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-4.4.2.2-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése

A felhívás célja a területi vízviasszatartás elősegítése, illetve a felszíni és a felszín alatti víztesteket érő terhelések, szennyezések csökkentése, megakadályozása. Mindemellett a felhívás hozzájárul a biodiverzitás megőrzéséhez, valamint a vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosításához. Két célterületre igényelhető támogatás:

- 1) Partmenti vízvédelmi pufferzóna kialakítása, fejlesztése
- 2) Vizes élőhelyek kialakítása.

A célterületek rövid leírása:

Partmenti vízvédelmi pufferzóna kialakítása, fejlesztése

Gyeptelepítés időszakos vagy állandó vízfolyás, állóvíz partján lévő, a „Vízvédelmi sáv” megnevezésű MePAR fedvénnyel szomszédos **szántó művelésű** területen, a fedvény szántóval határos oldalától, illetve – amennyiben a szántó a vízfolyás, állóvíz partjával határos – a vízfolyás, állóvíz partjától számított minimum 40 m szélességben, a felhívás 1. számú mellékletben meghatározott hazai pázsítfűfajokból álló gyepkeverékből.

Vizes élőhelyek kialakítása

Vizes élőhelyek kialakítása **szántó** vagy **gyep** művelésű területeken, nyílt vízfelületű vagy időszakosan jelenlévő, vizenyős, mocsaras, part menti vegetációval szegélyezetten, amely magában foglalja a parti sávot és a pufferzónát is.

A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése.

A felhívásra a támogatási kérelmeket 2016. július 11.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2018. július 11.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-13.2.1.-16 Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken

A felhívás célja a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakítása, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat erősítése. A támogatásban azok a gazdálkodók vehetnek részt, akik az **1257/1999/EK tanácsi rendelet 19. cikke** alapján

meghatározott területen mezőgazdasági tevékenységet folytatnak. A támogatás jövedelemkiegészítést biztosít a hátrányos természeti adottságokkal rendelkező területeken a terület igényeihez igazított mezőgazdasági tevékenységet fenntartó gazdálkodók részére.

A támogatás kötelezettségvállalási időszaka **1 év**, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése.

VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

A felhívás célja az alacsony létszámmal rendelkező védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták nőivarú – baromfifélék esetén vegyes ivarú – állományának a fajták **eredeti tartási-, takarmányozási körülményekhez hasonló**, in situ feltételek közötti, tenyésztésben történő életképes populációjának fenntartása a genetikai állomány megőrzéséről és az adott állatfajták fennmaradását biztosító tenyésztési programokról szóló jogszabályok keretein belül. A felhívás közvetetten kapcsolódik a Natura 2000 területek megőrzéséhez azáltal, hogy a védett őshonos állatfajtákat az eredeti tartási körülményeiknek megfelelően szükséges a támogatás keretében is tartani – így a támogatásban résztvevő állatok legeltetéses területkezelésre is alkalmazhatók.

Támogatási kérelmeket két alkalommal: 2016. február 1. és 2016. február 28. között, valamint 2017. február 1. és 2017. február 28. között lehetett benyújtani.

ERDÉSZETI TÁMOGATÁSOK

VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a magán erdőgazdálkodóknak, akik Natura 2000 erdőterületeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése. A támogatásra való jogosultság a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet szerinti MePAR és az Országos Erdőállomány Adattárban szereplő lehatárolásokat figyelembe véve kerül meghatározásra. A támogatási összegek mértéke függ az igényelt faállomány-típustól és korcsoporttól.

A támogatás kötelezettségvállalási időszaka **1 év**, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme az egyszeri **képzésen** való részvétel.

VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

A felhívás célja szántóföldi kultúrával kombinált agrár-erdészeti rendszerek létrehozása, amelyek jelentős szerepet töltenek be a mikroklíma megőrzésében, a deflációs hatások csökkentésében, ezáltal a talajvédelemben. Mindezek mellett fontos élőhelyek, amelyek hozzájárulnak a biológiai növényvédelemhez. A mezővédő fásítások pedig ökológiai folyosóként a felaprózódott élőhelyek összeköttetéseit biztosítják. A felhívásnak 3 célterülete van:

- 1) Szántóföldi kultúrával kombinált agrár-erdészeti rendszer újonnan történő létrehozása

- 2) Gyepgazdálkodással kombinált fás legelő vagy fás kaszáló újonnan történő létrehozása
- 3) Mezővédő fásítás létrehozása.

A felhívásra a támogatási kérelmeket 2017. január 16.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. január 16.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása

A felhívás célja a klímaváltozás hatásainak csökkentése, a szél és vízerózió elleni védekezés, valamint a faanyag, mint környezetbarát nyersanyag és megújuló energiaforrás iránti növekvő igény kielégítése érdekében az erdőterület növelésének támogatása. A felhívásnak két célterülete van:

- 1) Erdőtelepítés első kivitele
- 2) Ipari faültetvény létesítése.

A támogatási kérelmeket 2016. július 20.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. június 30.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések

A felhívás célja, hogy támogatást nyújtson azon erdőgazdálkodóknak, akik **önkéntes alapon**, a vonatkozó jogszabályi előírásokban és az erdőtervben foglalt jogosultságaikat kihasználva, a kötelezettségeken túlmutató erdő-környezetvédelmi vállalásokat tesznek. Mindezzel a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztését, a fafajok adaptációs képességének növelését, az egyes területeken az erdőtípus, fafaj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatását kívánjuk előmozdítani. A felhívás keretében 3 különböző célterületre igényelhető támogatás:

- 1) Szállaló erdőgazdálkodás
- 2) Erdőállományok kézimunka igényes ápolása
- 3) Természetkímélő anyagmozgatás

A **Szállaló erdőgazdálkodás** célterülethez az alábbi önállóan nem támogatható, kiegészítő tevékenységekre igényelhető még további támogatás:

- a.) kerítés építése
- b.) villamos karám (villanypásztor) létesítése
- c.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése
- d.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen magfogó rőzsefonat készítése
- e.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen fatörzs elhelyezése

A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme az egyszeri **képzésen** való részvétel.

A támogatási kérelmeket 2017. február 16.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. február 15.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

A felhívás a teljes erdőszerkezet átalakítás támogatásával elsősorban a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani. Az erdő egyes szerkezeti elemeinek

átalakítása, több szintes állományszerkezet kialakítása, valamint az adott termőhelynek megfelelő természetes erdőtársulásokká történő átalakítás az alátelepítéssel történő erdőszerkezet átalakítás segítségével valósítható meg. A felhívás keretében az intenzíven terjedő idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása is támogatott. Az erdei élőhelyek változatosságának növelése szempontjából további fontos élőhelyfejlesztési lehetőség az erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása.

A felhívás keretében az alábbi célterületek támogathatók:

1) A szerkezetátalakítási célok megvalósítása érdekében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- A.) Tarvágást követő teljes erdőszerkezet átalakítás
- B.) Erdőállomány alatti erdősítéssel történő teljes erdőszerkezet átalakítás
- C.) Alátelepítés során állománykiegészítéssel történő erdőszerkezet átalakítás

2) Klímarezisztens szaporítóanyaggal történő erdőfelújítás

3) Egyéb, az erdei ökoszisztémák ellenálló-képességének és környezeti értékének növelése érdekében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- A.) Intenzíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok visszaszorítása
- B.) Erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása

Az 1.) és 2.) ponthoz kapcsolódóan az alábbi önállóan nem támogatható, kiegészítő tevékenységekre lehet még plusz támogatást igényelni:

- a.) kerítés létesítése
- b.) villamos karám (villanypásztor) létesítése
- c.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése
- d.) erdőszegély kialakítása

A 3.) ponthoz kapcsolódóan az alábbi önállóan nem támogatható, kiegészítő tevékenységre lehet még plusz támogatást igényelni:

- a.) tuskókenés

A támogatási kérelmeket 2017. február 28.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. február 28.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése

A felhívás célja, hogy a magyarországi erdészeti fafajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosságot, mint az alkalmazkodóképesség alapját és fafajaink evolúciós potenciálját hosszú távon megvédje és fenntartsa. Ezért szükséges a már meglévő genetikai megőrzésre szolgáló területek fejlesztése, illetve újabbak létrehozása. A pályázat keretében az alábbi tevékenységekre lehet vissza nem térítendő támogatást igényelni:

1.) In situ génmegőrzési módok esetében:

- a) erdészeti génrezervátumok fenntartása,
- b) magtermesztésre kijelölt törzsállományok fenntartása

2.) Ex situ génmegőrzési módok esetén:

- a) juvenilis formában, genotípus gyűjtemény fenntartása
- b) oltvány formában, genotípus gyűjtemény fenntartása
- c) faalakú formában utódnemzedék, származás, család gyűjtemény fenntartása
- d) faalakú formában genotípus gyűjtemény fenntartása

3.) Erdészeti faanyagtermelő növények törzsültetvényei:

- a) vegetatív szaporítású fajok, fajták, szuperelit és elit fokozatú anyatelepeinek fenntartása
- b) generatív szaporítású fajok, fajták magtermesztő ültetvényeinek fenntartása

Támogatási kérelmet az alábbi időszakokban lehet(ett) benyújtani:

- 2016. december 8. - 2016. december 19.
- 2017. március 1. – 2017. március 31.
- **2018. március 1. – 2018. március 30.**

VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése

Akárcsak az előző felhívásnál a cél itt is a magyarországi erdészeti fafajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosság fenntartása. Jelen felhívás is támogatja a már meglévő genetikai megőrzésre szolgáló területek fejlesztését, illetve újabbak létrehozását. A pályázat keretében az alábbi tevékenységekre lehet vissza nem térítendő támogatást igényelni:

1.) In situ génmegőrzési módok esetében:

- a) erdészeti génrezervátumok létesítése
- b) magtermesztésre kijelölt törzsállományok létesítése

2.) Ex situ génmegőrzési módok esetén:

- a) juvenilis formában, genotípus gyűjtemény létesítése
- b) oltvány formában, genotípus gyűjtemény létesítése
- c) faalakú formában utódnemzedék, származás, család gyűjtemény létesítése
- d) faalakú formában genotípus gyűjtemény létesítése

3.) Erdészeti faanyagtermelő növények törzsültetvényei:

- a) vegetatív szaporítású fajok, fajták, szuperelit fokozatú anyatelepeinek létesítése
- b) vegetatív szaporítású fajok, fajták elit fokozatú anyatelepeinek létesítése
- c) generatív szaporítású fajok, fajták magtermesztő ültetvényeinek létesítése

4.) Megőrzésre érdemes genetikai erőforrások felmérése, dokumentálása, nemzeti nyilvántartásba vétele

Fenti tevékenységekhez az alábbi kiegészítő tevékenységek társíthatók és jogosultak még támogatásra.

Kötelezően megvalósítandó, önállóan nem támogatható tevékenységek

- Molekuláris genetikai vizsgálatok fekete nyár (*Populus nigra*) faj esetében.
- Szokásostól eltérő talaj előkészítés a *generatív szaporítású fajok, fajták magtermesztő ültetvényeinek létesítése* esetén.

Választható, önállóan nem támogatható tevékenységek

- Szokásostól eltérő **talaj előkészítés** a felhívás 3.1.1.2 fejezet 2. b), c), d), pontjai esetében amennyiben a tevékenység az Országos Erdőállomány Adattárban az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 16. § (6) bekezdése alapján nyilvántartott erdőrészlet területén valósul meg
- **Kerítés létesítése** a felhívás 3.1.1.2. fejezet 1.a), b), 2. b), c), d), 3 b), pontjai esetében.

A támogatási kérelmeket 2017. április 28.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. március 29.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése

Mivel a klímaváltozás jelentős és egyre fokozódó abiotikus kockázatokat jelent, Magyarországon is egyre gyakoribbá váltak a száraz, aszályos évek – ezáltal a tűzveszély is jelentősen növekedett. Az erdőgazdálkodás biztonsága érdekében szükséges fokozott

figyelmet fordítani az erdőtüzek kialakulásának megelőzésére – a pályázati felhívás ehhez biztosít megfelelő támogatást.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

1.) Tűzpászták esetén:

- a) „A” típusú keskeny tűzpászta kialakítása vagy fenntartása;
- b) „B” típusú járható tűzpászta kialakítása vagy fenntartása;
- c) „C” típusú széles tűzpászta kialakítása vagy fenntartása.

2.) Víznyerőhely esetén:

- a) „A” típusú víznyerőhely kialakítása:
  - aa) vízzáró talaj alkalmazása;
  - ab) egyéb szigetelés alkalmazása.
- b) „B” típusú víznyerőhely kialakítása:
  - ba) vízzáró talaj alkalmazása;
  - bb) egyéb szigetelés alkalmazása.
- c) „C” típusú víznyerőhely kialakítására:
  - ca) vízzáró talaj alkalmazása;
  - cb) egyéb szigetelés alkalmazása.

3.) Fenyő fő-fafajú állományok tisztításából származó fenyő tisztítási anyag eltávolítása.

4.) Tuskó sorok lehordásának támogatása.

A támogatási kérelmeket 2017. április 3.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. április 3.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

A támogatás célja az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák – az éghajlatváltozással összefüggő eseményeket is beleértve – és a katasztrófaesemények által károsított erdőgazdálkodási potenciál helyreállítása. Csak olyan káresemények esetén igényelhető a támogatás, ahol korábban a gazdálkodó vagy a szakszemélyzet eleget tett a 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 37. § szerint előírt bejelentési kötelezettségének, és a károsodás mértéke az illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztálya (az erdészeti hatóság) által igazoltan eléri a meghatározott mértéket.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

A támogatás az Evt. hatálya alá tartozó a 16. § (6) bekezdésében meghatározott területeken vehető igénybe a felhívásban meghatározott részletes szakmai feltételek szerint.

A támogatás az erdőgazdálkodási potenciál esetében az alábbiak szerint épül fel:

- a. helyreállítási alaptámogatás,
- b. kiegészítő támogatás.

Az Országos Erdőállomány Adattár adatai alapján kiegészítő támogatás adható a következő tevékenységek elvégzésére:

- 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése; vagy
- 15 fokot meghaladó lejtésű területen rőzsefonat vagy talajfogó gát létesítése.

A kiegészítő támogatás önállóan nem, csak az alaptámogatással együtt vehető igénybe.

Nem igényelhető támogatás:

- törevágással, sarjaztatással történő erdő-helyreállításra,
- karácsonyfatelepre, díszítőgallytelepre;
- fás szárú energetikai célú ültetvényre;
- 15 évnél rövidebb vágáskorú faállományra;

- az árvíz által az Erdőrendezési Szabályzatról szóló 88/2000. (XI. 10.) FVM rendelet alapján készült Erdőrendezési útmutató szerinti, „nagyon mély és mély fekvési besorolású ártéren” keletkezett kár után
- Magyar Állam tulajdonában és a Honvédelmi Minisztérium kezelésében lévő lő-, és gyakorlótér területére.

A támogatási kérelmeket – amelyek egyben kifizetési igénylésnek is minősülnek – minden évben az **egységes kérelem** keretében lehet benyújtani. Támogatást igénylő a felhívásban meghatározott feltételek alapján a káresemény bekövetkeztét követő **két naptári éven belül**, a tevékenység erdőrésztlenkénti maradéktalan megvalósítását követően jogosult a támogatási kérelem benyújtására. Ettől a határidőtől abban az esetben lehet eltérni, ha az erdészeti hatóság a Vhr. 29. § (5) bekezdésére való hivatkozással – **kizárólag jelentős mértékű abiotikus károsítás bekövetkezése miatt** – határozatban rögzíti, hogy a Vhr. 28. § (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül, az erdőgazdálkodónak nem felróható okból **a felújítási kötelezettségének nem tudott eleget tenni** és egyúttal számára engedélyezte a felújítás megkezdésére vonatkozó határidő kitolását.

VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek

A felhívás célja az erdők gazdasági értékének növelése olyan erdészeti beavatkozásokkal, amelyek által az erdők nagyobb mértékben képesek ellátni gazdasági értékteremtő funkciójukat. Ide kell érteni azokat a beavatkozásokat is, amelyek hatásai nem azonnal, hanem a jövőben várható fahasznalatok során tapasztalhatók.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- a) kézi befejezett ápolás, gépi befejezett ápolás;
- b) tisztítás fahasznalat;
- c) magas törzsnyesés (5m), kihordás, sorba rendezés, vagy aprítás.

Támogatási kérelmet az alábbi időszakokban lehet(ett) benyújtani:

- 2016. április 15-től – május 16-ig
- 2017. március 1-től – március 31-ig
- **2018. február 1-től – február 28-ig.**

VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

A felhívás célja, hogy a magyar erdők közjavainak ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővüljön. A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

A) **erdei pihenőhely kialakítása vagy továbbfejlesztése:** jellemzően gyalogos kirándulás vagy gyalogtúra során rövid pihenésre szolgáló, közúton jellemzően nem megközelíthető, kisebb közjóléti berendezés-együttes,

B) **erdei kirándulólhely és településkörnyéki kirándulólhely kialakítása vagy továbbfejlesztése:** intenzíven látogatott, huzamosabb ott tartózkodást biztosító vagy kirándulási célt szolgáló, többfunkciós közjóléti berendezés-együttes, amely a kirándulók számára pihenési, rekreációs lehetőséget is biztosít.

Mindkét célterületen **kizárólag korlátozásmentesen és ingyenesen** igénybe vehető eszközök és létesítmények támogathatók, amelyeket a kedvezményezettek kötelesek **5 éven keresztül** úgy **fenntartani**, hogy **térítésmentesen** igénybe vehetők legyenek. Egy támogatási kérelmet egy vagy akár mindkét célterületre is be lehet nyújtani.

A támogatási kérelmeket 2017. május 31.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. március 29.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

A felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli gazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges **elsődleges feldolgozást** szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a **lokális megújuló energia rendszer kiszolgálását**, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak **önállóan**:

Az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához szükséges, a felhívás 4. számú mellékletében felsorolt gépek, eszközök beszerzése:

- I. Erdőgazdálkodásban használt gépek, eszközök beszerzése
- II. Fatermékek felkészítését szolgáló gépek beszerzése
- III. Erdei gomba, gyógynövény és vadgyümölcs feldolgozását vagy tárolását szolgáló fejlesztés.

Fenti tevékenységekhez kapcsolódóan az alábbi tevékenységek támogathatók még, **nem önállóan**:

- Tájékoztatással, nyilvánossággal kapcsolatos kötelezettségek teljesítése. *(kötelező)*
- Projekt-előkészítés, projekt-menedzsment. *(választható)*

A támogatási kérelmeket 2017. június 1.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2017. december 4.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik. **A felhívás 2017. augusztus 28.-án a kötelezettségvállalási keret kimerülése miatt felfüggesztésre került.**

ERDÉSZETI TÁMOGATÁSRA JOGOSULTAK MÁTRIXA

A táblázatban X-szel jelöltük azokat, akik az adott felhívás esetében **jogosultak** a támogatást igénybe venni.

	50% vagy afölötti <u>állami</u> tulajdonú erdőgazdálkodó, központi költségvetési szerv	Magánjogi erdőgazdálkodó	Jogszerű földhasználó	Megjegyzés
VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések		X		
VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása			X	Magánjogi földhasználók, települési önkormányzatok és társulásaik vehetik igénybe.
VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása			X	Jogosultsági feltételeknek meg kell felelni.
VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések		X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> települési önkormányzatok, amennyiben állami tulajdonban lévő erdő erdőgazdálkodója.
VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások	X	X		Jogosultsági feltételeknek meg kell felelni. Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.
VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése	X	X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 110/2003. (X.21.) FVM rendelet 1.§ (3) bekezdés c) pontja alapján nyilvántartásba vett erdészeti szaporítóanyag termelők , és a közjogi szervezetek . Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.
VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése	X	X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 110/2003. (X.21.) FVM rendelet 1.§ (3) bekezdés c) pontja alapján nyilvántartásba vett erdészeti szaporítóanyag termelők , és a közjogi szervezetek . Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.
VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási	X	X		

potenciálban okozott erdőkárok megelőzése				
VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása	X	X		
VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek		X		Támogatásra jogosult még: önkormányzati erdőgazdálkodók.
VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése	X	X		
VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások	X	X		Támogatásra jogosult még: önkormányzati erdőgazdálkodók, mikrovállalkozások, erdészeti szolgáltató vállalkozások. A támogatást igénylők körére vonatkozó részletes feltételeket a pályázati felhívás 4.1. fejezete tartalmazza.

EGYÉB RELEVÁNS TÁMOGATÁSOK

VP4-16.5.1-17 A fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás együttműködései

A felhívás célja egy vízvisszatartáson alapuló tájgazdálkodás kialakításának támogatása. A vízvisszatartáson alapuló tájgazdálkodás lényege, hogy a vízbő időszakok vízfeleslegét a területen térben máshol vagy időben később hasznosítható vízkészletekké alakítsa át. A gazdaság, a lakosság, az ökológiai rendszer fenntartása szempontjából egyaránt fontos a vízjárás szélsőségeinek enyhítése és a vízháztartás kiegyenlítése. A felhívásra erdőgazdálkodók és/vagy mezőgazdasági termelők által alkotott, **legalább 5 tagú konzorciumok** pályázhatnak. A konzorciumi tagok nem minősülhetnek kapcsolt vállalkozásnak.

A felhívás keretében a kötelezően megvalósítandó tevékenységek a **vízvisszatartás** és a **vízvisszatartás utáni területhasznosítás**, melyekhez a felhívásban további kötelezően, illetve választhatóan megvalósítandó önállóan nem támogatható tevékenységek kapcsolódnak (például: zöld pont rendszer).

A támogatási kérelmeket 2017. június 1.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2018. július 2.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

ÚMVP jogcímrendeletek VP felhívásoknak való megfeleltetése

ÚMVP-s jogcímrendelet	VP felhívás
61/2009. (V. 14.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről	VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
	VP4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
	VP-4-11.1.-11.2.-15. Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
128/2007. (X. 31.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól	VP4-12.1.1-16 - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
41/2012. (IV. 27.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól	VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
33/2008. (III. 27.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nem termelő mezőgazdasági beruházásokhoz nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

25/2007. (IV. 17.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a kedvezőtlen adottságú területeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatások részletes szabályairól	VP4-13.2.1.-16 - Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken
124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések
139/2009. (X. 22.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
88/2007. (VIII. 17.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételeinek részletes szabályairól	VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása
32/2008. (III. 27.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdészeti potenciál helyreállítására nyújtandó támogatások igénybevételeinek részletes szabályairól	VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása
66/2013. (VII. 29.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdei közjóléti létesítmények megvalósításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése
144/2008. (XI. 7.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdészeti célra használt géppark fejlesztéséhez és korszerűsítéséhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

KÖLCSÖNÖS MEGFELELTETÉS

Az Európai Unió 2007-es Közös Agrárpolitikájának reformja keretében került átalakításra az agrár- és vidékfejlesztési támogatások rendszere. A legfontosabb célkitűzés, amit a folyamatos változással el akarnak érni, hogy a mezőgazdasági termelők minél gyorsabban tudjanak alkalmazkodni a változó piaci körülményekhez, a lakosság egészséges környezetben éljen, a fogyasztók pedig megfelelő, sőt magas minőségű élelmiszerhez jussanak.

A **Kölcsönös Megfeleltetés (KM)** rendszer alapvető előírásokat foglal magába a KAP-ban a környezetre, az éghajlatváltozásra, a földterület jó mezőgazdasági és környezeti állapotára, a közegészségügyre, az állat- és növényegészségügyre és az állatjólétre vonatkozóan. A KM a fenntartható mezőgazdaság megteremtéséhez kíván hozzájárulni annak elérése révén, hogy a gazdálkodók tudatában legyenek annak, hogy az említett alapvető előírásokat be kell

tartani. Mindezek mellett ahhoz is hozzá kíván járulni, hogy a környezetre, a közegészségügyre, az állat- és növényegészségügyre és az állatjólétre vonatkozó szakpolitikákkal való nagyobb fokú összhang kialakítása révén a KAP jobban megfeleljen a társadalmi elvárásoknak.

Aki földet művel, állatot tart, illetve a földműveléssel, állattartással összefüggő tevékenységet folytat, azok számára általános kötelezettség a különböző **szakhatósági előírások betartása, függetlenül attól, hogy támogatást vesznek-e igénybe.** Példaként megemlítve: ha valaki földtulajdonnal rendelkezik, akkor is védekeznie kell a parlagfű ellen, ha egyébként nem részesül semmilyen támogatásban.

Amennyiben a földművelők, állattartók **közösségi forrásokból tevékenységükhöz támogatást vesznek igénybe** számukra szintén kötelező az úgynevezett szakhatósági előírások betartása. A különbség csak az, hogy az utóbbi esetben a Magyar Államkincstár az érintettnél **üzemi szinten vizsgálja** a rendelkezések betartását és a jogkövetkezményeket is üzemi szinten állapítják meg. Pontosán emiatt a kölcsönös megfeleltetés hatálya alá tartozó ellenőrzések jelentős részét is **ugyanaz a hatóság végzi**, amely egyébként az adott szakterületen eljár.

2015-től több szempontból egyszerűsödött a KM rendszere. A korábbi **helyes mezőgazdasági és környezeti állapotra (HMKA)** vonatkozó előírások és a **jogszabályba foglalt gazdálkodási követelmények (JFGK)** egy struktúrába kerültek témacsoportonként felosztva a könnyebb átláthatóság miatt.

Mely támogatásokat érinti a Kölcsönös Megfeleltetés rendszere

1305/2013/EU rendelet 17. cikk (1) bekezdés d) pontja, 21. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja, 28–31. cikke, 33. és 34. cikke szerint

- Erdősítés támogatása
- Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, Ökológiai gazdálkodás fenntartása
- Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken
- A tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás
- Erdő-környezetvédelmi kifizetések

1307/2013/EU rendelet I. melléklete szerint

- Egységes területalapú támogatás
- Az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozóan nyújtott támogatás (**Zöldítés**)
- A fiatal mezőgazdasági termelők részére nyújtott támogatás

Termeléshez kötött támogatások

- anyajuh tartás támogatása
- anyatehén tartás támogatása
- hízottbika-tartás támogatása
- tejhasznú tehéntartás támogatása
- rizstermesztés támogatása
- cukorrépa termesztés támogatása
- zöldség-növény termesztés támogatása
- ipari zöldség-növény termesztés támogatása
- intenzív és extenzív gyümölcsstermesztés támogatása
- szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása

- szálás fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása
- ipari olajnövény termesztés támogatása

1308/2013/EU rendelet 46. cikke szerinti

- Szőlőültetvények szerkezet-átalakítása és átállítása

A Kölcsönös Megfeleltetés követelményei

Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ)

A HMKÁ előírásai a következő gazdálkodási területekre terjednek ki:

- Vízvédelmi sávokra vonatkozó előírások
- Öntözési célú vízhasználat csak érvényes vízjogi üzemeltetési engedély alapján végezhető
- Felszín alatti vizek szennyezésére vonatkozó előírások
- Minimális talajborítottságra vonatkozó előírások
- Erózió korlátozására vonatkozó termőhely-specifikus minimális földgazdálkodással kapcsolatos előírások (*szőlőültetvények esetében teraszok megőrzése, 12%-osnál nagyobb lejtésű területeken bizonyos növénykultúrák termesztésének korlátozása*)
- A talaj szervesanyag-tartalmának fenntartására vonatkozó előírások (*vetésváltás követelményei, égetési tilalom*)
- A védett tájképi elemek (*gémeskutak, kunhalmok, fa- és bokorcsoportok, magányos fák, kis kiterjedésű tavak*) megőrzése.

A gyakorlatban fontos felhívni a figyelmet arra, hogy azokon a – **támogatható területen lévő** – parcellákon is be kell tartani a kölcsönös megfeleltetésre vonatkozó követelményeket, így a HMKÁ előírásokat is, **amelyekre a kérelmező nem kért támogatást**. Az előírások a gazdaság teljes területére vonatkoznak.

A vetésváltásra vonatkozó előírásokat akkor is be kell tartani, ha **változik a terület földhasználója**, kedvezményezettje.

Az alábbiakban felsorolás szintjén megemlítjük a **jogszabályba foglalt gazdálkodási követelményeket**. Azokban az esetekben, ahol a JFGK-k kifejezetten relevánsak a Natura 2000 területek megőrzése szempontjából, részletesen ismertetjük a kritériumrendszert.

JFGK 1 – A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezés elleni védelme

A szabályozás célja a nitrátérzékeny területeken a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentése. **A követelmények minden esetben a nitrátérzékeny területekre vonatkoznak**. A JFGK 1 előírásai a következő témakörökhöz kapcsolódnak:

- Nyilvántartás-vezetés
- A szervestrágya-kijuttatás mennyiségi korlátozása
- Lejtős területen történő trágyázás feltételei
- Hígtrágya kijuttatás feltételei
- Műtrágyázás
- Szerves trágya termőföldön történő tárolása
- Trágyatárolóra vonatkozó előírások
- Silótároló

Legeltetéses állattartás esetén a trágyatároló kapacitását **csak az istállózott időszak hossza alapján kell megállapítani**.

JFGK 2,3 – A vadon élő madarak védelme (JFGK 2), a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelme (JFGK 3)

A védett állatfajok egyedének zavarására, károsítására, elpusztítására, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetésére vonatkozó tilalom, valamint a védett állatfajok lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyének lerombolására, károsítására vonatkozó tilalom a **gazdaság teljes területén vizsgálandók**. Ezek kapcsán a hatóság azt vizsgálja, hogy a helyszíni ellenőrzés időpontjában van-e egyértelmű jele annak, hogy a gazdálkodó megszegte a számára előírt követelményt.

A Natura 2000 területeken – a vonatkozó jogszabályi háttér alapján – az előírásokat akkor is meg kell tartani, ha az ügyfél nem igényel Natura 2000 területre nyújtandó kompenzációs támogatást.

Gyepterületek felülvetése esetén olyan gypalkotó fajokat kell vetni, ami a területre jellemző gyeptársulás alkotó faja, ezáltal a fűhozam növelésével egy időben a gyepterület természeti értéke is javul.

Ehhez a ponthoz sorolandó az inváziós növényfajok irtása, a gazdaság területének özönnövény mentesen tartása is.

JFGK 4 – Élelmiszer-biztonságra vonatkozó eljárások

JFGK 5 – Egyes hormon- vagy tireosztatisz hatású anyagokra és β -agonistákra vonatkozó felhasználási tilalom az állattenyésztésben

JFGK 6 – A sertések azonosítása és nyilvántartása

JFGK 7 – A szarvasmarhák azonosítása és nyilvántartása

JFGK 8 – A juh- és kecskefélék azonosítása és nyilvántartása

JFGK 9 – Szivacsos agyvelőbántalmak (TSE) elleni védekezés

JFGK 10 – Növényvédő szerek kezelése

A követelmények célja a növényvédelemmel kapcsolatos veszélyek megelőzése, az ember és az állat egészségét, a környezet és a természetvédelmet szolgáló intézkedések biztosításával, illetve a növényvédelemmel összefüggő kémiai biztonságra vonatkozó általános szabályok betartásával (növényvédő szerek).

Előírt követelmények a következő témakörökhöz kapcsolódnak:

- Engedélyezett növényvédő szer felhasználása
- Növényvédő szer felhasználására vonatkozó előírások
- Növényvédő szer felhasználásához szükséges végzettség
- Permetezési napló vezetése
- Nyilvántartás a növényvédő szerekről
- Növényvédő szerek tárolása
- Növényvédő szerek átcsomagolása
- A növényvédő szer kijuttatásra alkalmazott gépek műszaki állapotára vonatkozó előírások.

JFGK 11 – Borjak védelmére vonatkozó minimum követelmények

JFGK 12 – Sertések védelmére vonatkozó minimum követelmények

JFGK 13 – Mezőgazdasági haszonállatok védelmére vonatkozó minimum követelmények

Jogszabályi hivatkozások

Hazai jogszabály

A kölcsönös megfeleltetés körébe tartozó ellenőrzések lefolytatásával, valamint a jogkövetkezmények alkalmazásával kapcsolatos szabályokról szóló 81/2009. (VII. 10.) FVM rendelet

Az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet

EU jogszabály

A Bizottság 809/2014/EU, valamint 640/2014/EU rendelete a 1306/2013/EU rendeletnek a kölcsönös megfeleltetéssel összefüggő kontrollrendszerek és igazgatási szankciók megállapításáról.